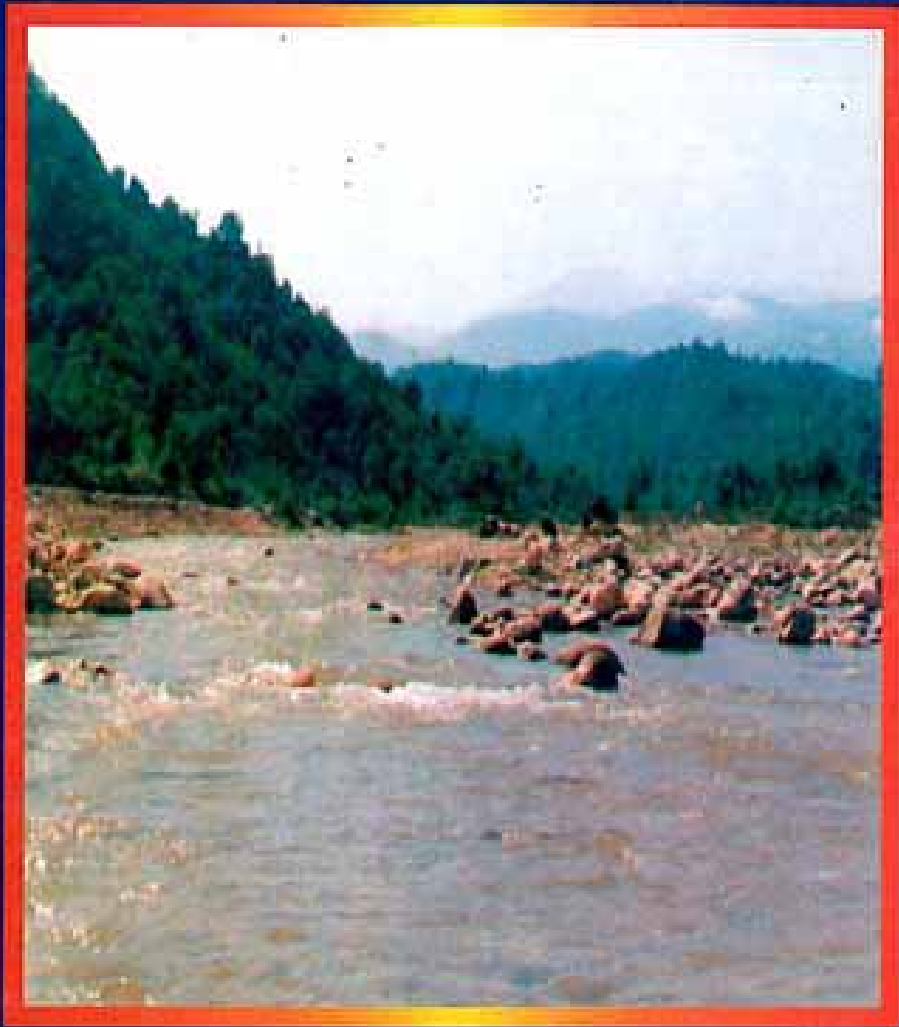

کلارو

منظومه مازندرانی

عکس از مهرداد بابانژاد افغان

حسین بابانژاد افغان

تقدیم به :

پیران سخت‌گوشی منطقه به خصوص پدر و مادر
نستوه و فداکارم.

حسین بابانژاد افغان

ناشر : مؤلف

بابانژاد افغان ، حسین

کلارو ، منظومۀی مازندرانی

چاپ : اول بهار ۸۰

حروفچینی : کانون نشر ایران - بابل

لیتوگرافی و چاپ : رضائی بابل

تیراژ : ۳۰۰۰

قیمت : ۷۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

« منظومۀی مازندرانی »

کلارو

(همراه با اشعار امیری)

www.abarestan.info
تبرستان

حروف آوایی (فونوتیک) که در این کتاب از آن استفاده شده است به شرح ذیل می باشد .

q	غ ، ق	ā	آ
g	گ	a	ا
v	و	e	اَ
y	ی	o	اُ
b	ب	i	ای
p	پ	u	او
t	ت ، ط	ao	او
h	ح ، ه	s	ث،س،ص
d	د	š	ش
r	ر	j	ج
f	ف	č	چ
k	ک	x	خ
l	ل	z	ذ،ز،ض،ظ
m	م	ž	ژ
n	ن	,	ء،ع
ō	ه ، کسره و فتحه بیصدا		

اولین تجربه فرهنگی خویش را مدیون زحمات بی دریغ یاران موافق و دوستان صادق می باشم .
 که هنرمندیشان مکمل این مجموعه گردیده است . و به جاست ار آقایان اکبر ، حسن و مهرداد بابانژاد افغان ، عیسی کیانی حاجی ، مهدی اصغرزاده روشن ، محمد ابراهیم شیرافکن و اداره محترم «فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان بابل» تقدیر و تشکر خالصانه ای داشته باشم .

حسین بابانژاد افغان

مقدمه :

به نام سبز گستر معانی و گلغام کننده هر مکانی ، به نام دادار بیدار که یار یار است و غمخوار دلدار .

پروردگاری که گیسوان نقره گین رودخانه های حوری وش را ملجأ طلب نهاد و مأمّن طرب ، ایزدی که مازندران را جان جهان کرد و روانبخش هر روان . منظومه کلارو را همراه با اشعار «امیری» تقدیم می دارم .

هر چند برای اولین تجربه فرهنگی به زبان مازندرانی جای نقد بسیار است . اما کلام دلجوی گویش محلی ، دل می رباید و قریحه میگشاید . بر آن شدم که کتاب کلارو را به شکرانه ی نعمت حق تعالی «کلارو» ، که این گوهر همیشه رخشان را به ما ارزانی داشت .

و به پاس سخت کوشی کشاورزان (دشتی ، بینج کر) و پیران و بزرگان منطقه و زنده شدن واژگان محلی مازندرانی تألیف نمودم بدان امید که از کم و کاستی آن بهلید و با دید بزرگوارانه تان ، عیوبش را بگذارید .

بجاست که تقدیر و تشکر خالصانه ی خویش را به شاعر منظومه «سجرو» جناب آقای عیسی کیانی حاجی تقدیم دارم . چون اثر پر بهارش با گلوازه های عطر آگین خویش ، شکوفه های ذهن هر خواننده را می شکفد .

و چون تلنگور ادیبانه ای احساس ملی قلوب را می جنباند ، تا قریحه ی خاموش ادب دوستان ، گام به گام به مقصود دل رهنمون گردد . خواهان آنم که یاران موافق و خوانندگان خوش ذوقی که اثر نه چندان قابل را پیش رو دارند و مرور می کنند ، جهد کنند به گویش مازندرانی ، آثاری به جای گذارند ، تا عاشقان زبان مازندرانی ، از این کلام شیرین ، اوقات هنری خویش را مفید و مفرح سپری کنند .

به امید آن روز

حسین بابانزاده افغان

کلارو

رودخانه ای است دایمی که از ارتفاعات جنگلی جنوب منطقه بند پی سرچشمه می گیرد که شعب اصلیش دو رود بزرگ به نامهای «کلارو، تررو» می باشد .

سرچشمه رود «تررو» منطقه جنگلی «اوزم» می باشد که در مسیرش شعبه های بزرگ و کوچک که از نواحی مرتفع اطراف به دره های وابسته می ریزند با این رود آمیخته شده و به سمت شمال سرازیر می شوند .

- رود کلارو : از دو شاخه مهم تشکیل می گردد که سرچشمه شاخه اول، زیر جنگل « شیش میربند» به نام «دزاو» و شاخه دوم که خود به دو شعبه اصلی ، یکی از مرتع جنگلی «پک کار» و دیگری از قسمتهای فوقانی مرتع جنگلی «خشنو» سرچشمه می گیرد .

که در مسیرشان ، آبهای جاری دره های بزرگ و کوچک به این دو رود افزوده می شوند .

تا جایی که این دو رود «کلارو ، تررو» در منطقه (هردرو) زیر مرتع «رزین» اول زمینهای زراعی کشان بالای دیوا به هم ملحق می شوند که از این منطقه ، نام رودخانه «کلارو» را به خود می گیرند .

کلارو ، از روستای دیوا شروع می شود زمینهای زراعی روستائیان را سیراب می کند تا روستای بایکلا ، که به حق کشاورزان منطقه سخت به شیره جانش وابسته اند . و بعد از پیمودن مسیر طولانی و پر پیچ و خم سرانجام همگام با رود بابل (بابلرود) چون جرعه شیرینی در کام دریای مازندران می آرامد .

«محمد ابراهیم شیرافکن»

Te durō ver hamō daštiye xassō ټه دور ور همه دشتي خسه

xō nō bōsātō nō rassō bō rassō ځنه بساينه رسه به رسه^۱

xō dā te jā 'amārō šād hak 6 rd 6 ځدا ټه جا امار شاد هکړده

Te var čan tā mahal 'ābād hakōrdō ټه ورچن تا محل آباد هکړده

Te rāssō 'uye pe diyā čōxārō ټه راس اوي په ديا^۲ چه خوار

Dōlud bāre mahal , xōš te kenārō دلودبار^۳ محل ، خوش ټه کنار

Sar burā bā burā o mōqrikalā سربورا ببا بورا و مقريکلا

Yōzōr kōnni miune lamsu kōlā گذر کني ميون لمسو کلا

۱- در اطراف تو کشاورزان خسته تن ، ردیف به ردیف خانه ساختند .

۲- خداوند با وجود تو ما را شادمان نمود و در اطراف تو چندین روستا آباد کرده است .

۳- روستای دیوا در مسیر حرکت تو چه خوب و زیبا قرار گرفته و روستای دولت رودبار هم چه خوش و خرم در جوار تو جای گرفت .

۴- (کلاهرود) از سر بورا و بورا و مقريکلا و از میان روستای لمسو کلا می گذرد .

^۱ - رسد به رسه : ردیف به ردیف .

^۲ - ديا: نام روستایی است در بند پی غربی ، دیوا

^۳ - دلودبار : دولت رودبار ، نام روستایی نزدیک دیوا .

Xōdā yā tō nume jā kōmmō āqāz ځدايا ټه نوم جا کمه آغاز

Tō var zar zammō , kō mōrāz o niyāz ټه ور زار زمه ، کمه راز و نیاز

Tā yāri hakōni in bi sōdārō تایاری هکني اين بي صدار

Vangō Vā kōnnō še 6 jān 6 x 6 dār 6 ونگو واکنه شه جان خدار

Dōle dard rō gōmō ruxō nōye jā دل درد رگمه روخنه ی جا

Kōlārūye fōdā , me darde dōvā کلاږوی^۱ فدا ، مه درد دوا

Madōme čōš te gisōye jā massō مردم چش ټه گيسه ی جا مسه

Pičā Pilōč te mi , dassō bedassō پيچا پيلچ ټه می دسه به دسه

۱- خداوند، من با نام تو آغاز می کنم و با زار و ناله با تو راز و نیاز دارم .

۲- تا این بی نوا را یاری دهی که فقط از تو مدد می جوید .

۳- درد دل خودم را با رودخانه (کلاهرود) می گویم ، جانم فدای این رودخانه که دواي درد من است .

۴- چشمان مردم (کشاورز) به گيسوان پر پيچ و تاب تو مست می باشد .

^۱ - کلاږو : از دو واژه «کلا» و «رو» که «کلا» به معنی جا و مکان و «رو» رود می باشد ، رودخانه

Tā bay kōlā šunō bayrubane 'u	تایکلا شونه بیروین او
Miune bōzru pō kilōye bōzru	میون بزروپه کیله ی بزرو
Daštiye xō šru pō 'u ginō te jā	دشتی خشروپه او گینه ^۱ ته جا
Šuntaše dašt , sabzō ru ginō te jā	شونتاش دشت ، سبز رو گینه ته جا
Dašte petrpe sabz o karkō nār sabz	دشت پتروپه سبز و کرکنار سبز
sōfidtur o kōnāre pammō jā r sabz	سفیدطور و کنار پمه جار سبز
sangōru pe te jā num baytā nōšun	«سنگ روپه» ته جانوم بیتا ^۲ نشون
Pārikōlā hassō te 'uye madyun	پاریکلا هسه ته اوی مادیون

- ۱- بند «بیرو» که یکی از شعبه های توست تا روستای بائیکلا (شهید آباد) جریان دارد و بند «بزرو» شعبه ی دیگر تو به شکل نهر بزرگ به روستای بزروپه کشیده می شود.
- ۲- شالیکاران روستای خشروپه از تو آب می گیرند و دشتهای روستای شانی تراش سر سبزی و نشاط خود را از تو قرض می گیرد .
- ۳- شالیزار روستاهای پتروپه و کرکنار با وجود تو سبز و خرم می باشد . و روستای سفیدطور و محیط همجوارش «پمه جاری» با وجود تو سبز و شاد می باشند .
- ۴- روستای «سنگروپه» نامش را از تو عاریت گرفت . و محل «پاریکلا» مقروض تو می باشد.

۱ - گینه : گیرنه ، می گیرد .
۲ - بیتا : گرفت .

Kārdikōlāye dašti čōxōšālō	کاردیکلای دشتی چه خشاله
Sōfā dašte kōnāre fekōčālō	صفا دشت کنار فکچاله
Xale mahal te jā xōšhāl o xandun	خله محل تجا خشحال و خندون
Te 'u amō 'imun o pilōye nun	ته او امه ایمون و پيله ^۱ نون ^۲
Xamō te guš baxuhnōm rasme mardōm	خوامه ته گوش بخونم رسم مردم
Te nōvazōš bavvō har dard re malhem	ته نوازش بوه ^۳ هر درد ر ملجم
Gōmō qadimiye dard o bōlārō	گیمه قدیمی درد و بلاره
Xassō tanō dur , qōyrōte bōlārō	خسه تن دور ، غیرت بلاره

- ۱- مردم کشاورز «کاردیکلا» چقدر خوشحال و شاد می باشند ، و در شالیزار «فکچال» (مومن آباد) نشاط و شادمانی وجود دارد .
- ۲- مردم محلات (مردم) زیادی با وجود تو خوشحال و خندان هستند و به آب گوارای تو ایمان دارند چنانکه وجودت نشانه و فور قوت مردم است.
- ۳- رسم و سنت مردم را می خواهم در گوشت بخوانم ، تا نوازش تو دوا و مرهم هر درد و رنجی شود.
- ۴- درد و رنج مردم قدیمی را می گویم ، که جسمشان همیشه خسته بود ولی پر غیرت که فدای غیرتشان گردیم .

۱ - پيله : حاشیه و دامن یا سرتا سری را برگردانند و در آن چیزی جای دهند .
۲ - پيله نون : کنایه از وجود قوت و روزی که همیشه در دسترس باشد .
۳ - بوه : بشود .

- Ati xāmō bavvōm daštiye dardō   آتی^۱ خوامه بوم^۲ دشتی درد
 Vōšune ruzyār hamišō sardō   وشون روزگار همیشه سرد
 'ati 'az še mahlō kōmmō rōvāyōt   آتی از شه محلّه کّمه روایت
 Qadim šunište rō kōmmō hōkāyōt   قدیم شونیش^۳ ر کّمه حکایت
 'atikōmmō dardōdōl bā kōlāru   آتی کّمه درد دل با کلاږو
 'ati t'arif kōmmō vōne bōk o bu   آتی تعریف کّمه ونه بک و بو
 gōmō qadimō muharrōm nālōš^۴   گمه قدیم مُحَرَم نالش^۴
 'azādāri kōrdōnō binō nāxōš^۵   عزاداری کردنه بینه ناخوش^۵
- ۱- در این منظومه کمی از درد و رنج شالیکاران می گویم ، کشاورزان که همیشه روزگار ، سخت و دشوار زندگی می کنند .
 ۲- کمی از روستای خودمان «لمسو کلاء غربی» سخن می گویم و درباره شب نشینی دوره ی گذشته صحبت می کنم .
 ۳- گاهی درد دل را با رودخانه ی کلاهرود می گویم و گاهی هم از طراوت و بوی خوش این رودخانه صحبت می کنم .
 ۴- درباره عزاداری مردم قدیم می گویم که از غم و مصائب اهل بیت رسول (ص) نالان و غمزده اند .

۱- آتی : مقداری
 ۲- بوم : بگویم
 ۳- شونیش^۳ : شب نشینی
 ۴- نالش : ناله کردن
 ۵- ناخوش : ناخوش^۵

- sohbōt kemmō šōkāre qadimun rō   صُحبت کّمه شکارِ قدیمون ر
 Talō bazu'an višōye miun rō   تله بزوئن ، ویشه ی^۱ میون ر
 Ati sune 'amiri zammō nālō   آتی^۲ سون^۲ امیری زمّه ناله
 Amir pāzevāri me selālō   امیر پازواری مه سیلاله
 čan tā dar re gōmō mō sare višō   چن تا دار ر گومه مه سر ویشه
 hō zārun dār 'un jō dāynōnō rišō   هزارون دار ، اونجه ، داینه ریشه
 Keli zannō parandō , vāšāre sar   کلی زّنه پرنده ، و اشار سر
 nōvazōš kōnnō bōlbōl bōhare var   نوازش کّنه بلبل بهار ور
- ۱- درباره شکار و شکارچیان قدیمی و همچنین دام گذاشتن سنتی در میان جنگل می گویم .
 ۲- گاهی به روش «امیری» زار و ناله می کنم ، که آفریننده این سبک ، امیر پازواری ، برگزیده و الگویی من است .
 ۳- « در قسمت دیگر شعرم» اسامی میوه جات را در میان جنگل می گویم زیرا ، انواع میوه «درخت میوه» در دل جنگل رشد و نمو کرده است .
 ۴- پرندگان آشیانه خود را روی درخت و اشار می سازند و بلبل در فصل بهار نغمه سرایی می کند .

۱- ویشه : بیشه ، جنگل .
 ۲- آتی : کمی ، مقداری .
 ۳- سون : بسون ، پسان ، مانند ، مثل .

Kōlāru xāhuni jā kašōnō ruš	کلا رو خواهونی جا کَشینه رُوش
Mahlō mahlō tajōnō kōnnō sōruš	مَخله مَخله تَجینه کَنه سِرُوش
Xōdā dunnō hamō dōl massa xandun	خدا دونه همه دل مَسا خندون
Pi'uri kōrdōnō rasmō qadimun	پیوری کردنه رسم قدیمون
Gad gadi kōrdō kōčik xurdikōrdō	گد، گدی کرده، کچیک خوردی کرده
Sarm o hayā vōšun re biye pard b	شرم و حیا، و شون ریبه پرده
Bsa gad o kōčiki burdō kōnār	اسا گدا کچیکی بُورده کنار
Su'āl bizi če kōnni jānō bōrār ?	سؤال بیزی چه کنی جانِ برار ؟

- ۱- کلا رو با نیروی عشق و عاشقی در جریان است که جوانان و دیگر مردم «از سنت و رسم» بدانند .
- ۲- خداوند گواه است که همگی با نشاط و خندان کنار هم زندگی می کردند و رسم و آداب را کاملاً حفظ می کردند .
- ۳- بزرگان ، بزرگواری می کردند و کوچک ها به اقتضای سن به بزرگان احترام می کردند و بین بزرگان و کوچکترها پرده حیا و شرم وجود داشت .
- ۴- این سالها حیا و شرم بین بزرگان و کوچکترها کنار رفته است و فراموش شده است .

gōmō sute sōfāye māzōrun rō	گمه سوتِ صفایِ مازرونِ رِ
Kōmmō vasm 'in behešte binōšun rō	کمه و صم ، این بهشتی نشونِ رِ
Xōdā dunnō sōfā dar esfōhunō	خدا دونه صفا در اصفهونِ
Vali ve nučō'c māzōndōrunō	ولی و نوچه مازندرونِ
Xadā dunnō māzōndōrun beheštō	خدا دونه مازندرون بهشته
'āsōmun jā baytō bōnō beheštō	آسمون جایته بنه بهشته
Hadō fdayme tā jevunun badunen	هدف دایمه تا جوتون بادونن
Tō'mume farde māzōrun badunen	تموم فردِ مازرونِ بدونن

- ۱- صفا و شادابی مازندران را می گویم . و این سرزمین بهشتی را که در ایران بی همتا است و صف می کنم .
- ۲- خداوند می داند «نوعی سوگند» که در اصفهان شادابی و طراوت است ، ولی اصفهان «با آن زیبائیش شاگرد زیبایی مازندران است .
- ۳- (به خدا قسم) خداوند می داند که مازندران مثل بهشت می باشد . و این قطعه زمین را (مازندران) از بهشت جدا کرده و بر سطح کره زمین گذاشت .
- ۴- هدف از تنظیم منظومه من این است که جوانان و دیگر مردم «از سنت و رسم» بدانند .

arō māzōruni tu bā sōfā'l	آره مازرونی تو با صفایی
Gad o xurdi re fahmōni xōdā'i	گد و خوردي رِفَهْمَنِي خِدَائِي
'ame māzōndōruni mardōme pōrkār	آمه مازندرون مردم پرکار
'amirulmumeninō vōšune yār	اميرالمومنين وشونه يار ^۱
Agōr mōn nāzōmō lamsu kōlā jā	اگر من نازمه لمسو کلاجا
Vōne gad še jā kōčik še sarō jā	ونه گد شه جا کچیک شه سرجا
Vōne jōvun hōlā fahmōnō badi	ونه جوون هلا فهمنه بدی
vōne pirun hōlā dāynōnō gadi	ونه پیرون هلا داینه ^۲ گدی

- ۱- اما شما مازندرانها همه محترم و خوش برخوردید. و بزرگی و کوچکی را درک می کنید.
- ۲- مردم مازندران همه کاری و فعال می باشند و امیرالمومنان علی (ع) یار و یاور آنهاست.
- ۳- اگر به مردم لمسو کلا می نازم - بخاطر اینست که بزرگ و کوچکش جایگاه خودشان را حفظ می کنند.
- ۴- اگر درباره محل لمسو کلا صحبت می کنم به خاطر اینست که پیرانش نزد فرزندان و جوانان احترام دارند و جوانان این روستا هنوز معرفت و شناخت و جوانمردی دارند و بدی را می فهمند.

^۱ - وشونه یار: یار ایشان

^۲ - داینه: دارند

qalōm das baytōmō bāše dōle su	قلم دس بیتمه باشه دل سو
Hōlkāyōt kōmmō 'az mardōme lamsu	حکایت کیمه از مردم لمسو
Lamsu , ruxōnō o višōye kōnār	لمسو، روخنه و ویشه ی کنار
xalō salhā hassō vō baytō qōrār	خله سالها هسه ویتته قرار
Zōbas lam vōne dōlō dastō vōjud	زبس لم ونه دله داشته وجود
vōne vasōt lōvār zu'ō xale zud	ونه وسط لوار زونه خله زود
'ati gōtōnō 'avvōl dayye lamōs u	آتی گتینه اول ديه لَمه سو
Vali me čōš 'az 'in gap nōxōnō 'u	ولی مه چش از این گپ نخینه او

- ۱- قلم را به دست گرفتم و با نور دلم، از مردم لمسو کلا (غربی) حکایت می کنم.
- ۲- روستای لمسو کلا غربی کنار رودخانه «کلاهرود» و جنگل زیبا قرار دارد که قدمت آن بسیار زیاد می باشد.
- ۳- از بس بوته های خاردار در این روستا وجود داشت، و این روستا بخاطر مجاورت با رودخانه در مسیر هجوم سیلاب بوده است و گل و لای نهفته شده سبب رشد و نمو این خارها می شدند. «وجه تسمیه لمسو کلا: لم در این محل می خزید یا روی زمین حرکت می کرد».
- ۴- بعضی ها معتقدند که نمذ کوبان در این محل زندگی می کردند ولی من هیچ اعتقادی به سخن ندارم «چون تحقیقات نشان داده است که نمذ کوبی در این محل زندگی نکرده است»

- 'ame mahló gǒzǒr kǒnnǒ kǒlǎru   أمه محلّه گذر کینه کَلارو
- 'u gištónǒ zanān bā dase 'aftu   او گیشته^۱ زنان با دس آفتو
- 'aftu sar gitónǒ 'ǒmunǒ sǒre   آفتو سر گیتنه امونه سیره
- čā'i zunǒ xǒrdǒnǒun o kare   چائی زونه خیردنه نون و گره
- Kǒlǎru te jā višārǒ 'amǒ čǒš   کَلارو ته جا ویشار امه چش
- Te dǒlǒy māhi nǒhārǒ xǒrǒš   ته دلّه ماهی نهار خیرش
- tǎbǒssun ke bunǒ gǒdā kǒčikun   تابسون که بونه گدا کچیکون
- hamǒ kafǒnǒnǒ 'uliy miun   همه گفینه اولی میون
- ۱- بالای روستایمان رودخانه ی کلاهرود می باشد . و زنان روستا در قدیم با استفاده از ظرف مسی از آنجا آب بر می داشتند .
- ۲- ظرف آب را بر سر می گذاشتند و به خانه می آوردند و چای دم می کردند همراه با نان و کره محلی می خوردند .
- ۳- ای کلاهرود ، دیدگاه ما با وجود تو بیاست . و ماهیانی که دور تو زندگی می کنند غذای ما هستند .
- ۴- زمانی که فصل گرما می آید بزرگان و کوچکترها در جایی که آب عمیق تر است ، شنا می کنند .

۱ - گیشته : بر می داشتند «آب» .

- sǒ māhe tǎbǒssun kal bunǒ hammum   سه ماه تابسون کَل بونه حَموم
- kǒlǎru mǒz nayne o na'unǒ tǒmum   کَلارو مَز^۲ نینه ، او نثونه تموم
- Mǒhal le ru bǒ qeblǒ višǒ dāynǒ   محل رو به قبله ویشه داینه^۳
- Miune višǒ sad gul rišǒ dāynǒ   میون ویشه صد گل ریشه داینه
- Hamǒ fasle xǒdā visǒ bǒhārǒ   همه فصل خِدا ویشه بهار
- Tikā bǒnǒ o bǒbǒl sare dārǒ   تیکا^۴ بنه و بلبِل سر دار
- Kǒnǒs o valikā , hali , 'andǒlǒk   کِنس و ولیکا ، هلی ، اندلیک
- vǒne dǒlǒ 'ǒssa ' bǒnār o gušǒk   ونه دلّه اسنا انار و گوشک
- ۱- حمام محل در سه ماه تابستان خاموش است و کار نمی کند . زیرا مردم برای استحمام به رودخانه کلاهرود می روند و شنا می کنند .
- ۲- سمت جنوب محل که رو به قبله می باشد جنگل سرسبزی وجود دارد و در این جنگل گلهای فراوانی رشد و نمو می کنند .
- ۳- تمام فصل سال که خداوند آفریده است جنگل بهاری است ، پرنده توکا روی زمین و پرنده بلبل روی درخت جلوه خوبی به جنگل می دهند .
- ۴- در جنگل میوه هایی چون ، ازگیل ، ولیک ، آلوچه سبز ، اندلیک . و در آن درخت انار وحشی و قارچ وجود دارد .

۱ - کَل : در اینجا به معنی ، بسته شدن ، از کار افتادن .

۲ - مز : مزد .

۳ - داینه : دارد .

۴ - تیکا : پرنده توکا .

Zómōssun ke bunō das girmi tōfōng	مَسُونِ که بونه دس گیرمی تفنگ
Hamō jāye višō vōšōmi fōšōng	مه جای ویشه وِشِمی فِشِنِگ
'Ati tikā 'ati 'ayyārō zammi	تی تیکا آتی ایار زَمی
'Ati rōzine jā mičkā rō zammi	آتی رزینجا میچکار زَمی
Čōrāq sutkō dassā turō dayye duš	چراغ سوتکه دَسا توره دَییه دوش
Yōvāš višō šimi tikā bine huš	یواش ویشه شیمی تیکا بینه هوش
Sangō rig jam kōrdōmi ruz hamō tā	سنگ ریگ جَم کردمی روز همه تا
Šu bā ham šimi šōkār rāsā fōlkā	شو با هم شیمی شِکار راسا فلکا

۱- زمانی که فصل زمستان فرامی رسد، با تفنگ به جنگل می رویم و برای شکار از هر طرف صدای تیر شنیده می شود.

۲- گاهی پرنده‌ی توکا و گاهی ایبا را شکار می کنیم و هنگامی هم با تیرکمان لاستیکی گنجشکها را شکار می کنیم.

۳- چراغ زنبوری به دست می گرفتیم و تهره «کول پشتی» را به دوش خود می گذاشتیم و آرام به جنگل می رفتیم. «در شب» زیرا پرنده‌گان توکا بهوش بودند و بیدار می شدند.

۴- روز همگی ریگهای مورد نیاز برای شکار و استفاده از تیرکمان لاستیکی را جمع می کردیم و همان شب تا جنگل فلکا برای شکار می رفتیم.

Xōrdim o 'umāl o zar budā fōlkā	خِرْدِیم و اُومال و زَر بُدا فِلکا
rōzin bō das šinō zunōnō tikā	رِزین به دس شینِه، زونِنه تیکا
Parande pōr binō 'az sār o mičkā	پرنده پَرینه از سار و میچکا
'Ayyā pōštōl , tirōng o siu o tikā	ایا، پِشتل، تیرنگ و سیوتیکا
Jujāq o sangōtōk , zika zōqāli	جوجاق و سنگ تک، زیکا زِغالی
Dār kōtōn , šōkrunā kutōr čamōli	دار کِتن، شِکر و ما کوتِر چَملی
Ziyāk o čālxōsā 'ayy āye xōrzā	زیاک و چالْخُسا ایای خِرزا ^۱
'okōrk o šōšmilā , hōnāyi tikā	او کرکا شِشمیلا، حنایی تیکا

۱- اسامی مناطق جنگلی عبارتند از: فلکا، خردیم، اومال و زربد که بزرگان و کوچکترها با در دست داشتن تیرکمان لاستیکی به آنجا می رفتند و توکا شکار می کردند.

۲- پرنده‌گان زیادی در جنگل زندگی می کردند از جمله: سار، گنجشک، ایبا، چکاوک، قرقاول. توکا سیاه

۳- جوجاق، سنگ تک، سینه سرخ، زغالی، دارکوب، نوعی دیگر از سار، کبوتر وحشی

۴- زیاک، چال خسبک، ایبا خرزا، او کرک، ششمیل و توکا بال حنایی.

^۱ - زیاک: پرنده ای بزرگتر از توکا، که رنگ پر بدنش سیاه و رنگ پر بالش سفید می‌باشد.

^۲ - ایبا خرزا: پرنده ای شبیه به ایبا و کوچکتر از آن، دارای منقاری کوتاه که به واسطه شباهت به ایبا، مشهور به خواهرزاده ایبا است.

'Ati bōnō sar 'ati dāre mōjik	آتی بنه سر آتی دار مجیک
'Ati čuk čuk 'ati kōrdōnō jik jik	آتی چوک چوک آتی کردنه جیک جیک
Qadimi talō zunō rāsō šu 'ār	قدیمی تله زونه راسه شو آر
Ayyā katō sarušt biye talō mār	ایا کته سروشت بیه تله مار
ōsā xāmō bavvōm talō čī biyō	اسا خوامه بوم تله چس بیه
'Ayy ā gir višō muzōkōti biyō	ایا گیر ویشه، موزکتی بیه
'Asbe dōme jā sātōmi talō tā	اسب دمجنا ساتمی تله تا
dōmressō bāftōmi kanōf naxejā	دمرس بافتمی کنف نخ جا

۱- این پرندگان بعضی ها روی نوک درخت و بعضی ها روی زمین زندگی می کردند. بعضی صدای چوک چوک (توکا) و بعضی صدای جیک جیک (گنجشک) می دادند.

۲- بزرگترهای محل در جنگل «مسیری که آب زمین را مرطوب می کرد» تله سنتی می گذاشتند تله پای پرندگان چون ابیا را غافلگیر می کرد. این دام وقتی عمل می کرد ابیا در دام اسیر می شد.

۳- الان می خواهم بگویم که تله چیست و آن منطقه که ابیا خیز بود، نامش را موزیکتی گویند.

۴- با دم اسب نخ اصلی تله را می ساختیم و قسمت پائینی نخ اصلی تله را با رشته بافته شده از کنف درست می کردیم.

Dōmrese sar 'eštōmi kōčik simōk	دمرس سراثتمی ^۱ کچیک سیمک ^۲
bōqlum o miyōk pič dāštōnō miyyk	بقلوم ^۳ و مییک پیچ داشته مییک
'Att ā sare miyōk dāštō meykdar	آتا سر مییک داشته مییکدار
Sare digōr re simōke talō mār	سر دیگر ر سیمک تله مار
'ōnare šišrō kōrdōmi talō mār	انار شیش ر کردمی تله مار
dō vare talō rō kōrdōmi pičār	دور تله ر کردمی پیچار
talō rō rōg dāmi nōmāštarō sar	تله ر رگ دامی نماشتر سر
Guzangu par zunō 'invar o 'unvar	گوزنگو پر زونه این ور و آنور

۱- در لای قسمت پائین نخ تاب داده یک تکه چوب کوچک آماده شده (سیمک) قرار می دادیم و مییک را (تاری از دم اسب) که اصل کار در دام را به عهده داشت توسط چوب قوس داده ای که دو سرش را در زمین فرو می کردیم و طرف دیگرش را با چوبی حدود ۱۰ سانت که تار (مییک) یک طرفش دور آن چند پیچ خورده بود نگهداری میشد.

۲- یک سر مییک را چوب مییکدار نگه می داشت سر دیگرش را سیمک دام نگهداری می کرد.

۳- با ترکیبی درخت انار اسباب اصلی دام (تله مار) را درست می کردیم، و دو طرف دام را با شاخه های درخت انار و شاخه های آقطی می بستیم، تا پرندگان فقط در مسیر دام عبور کنند.

۴- زمان غروب دام را آماده می کردیم (روی هم سوار و آماده می کردیم) در غروب که هوا (رو به سیاهی می رود) سوسکها جابجا می شوند و نشانه ی خوبی برای شکار چی می باشد.

۱- اشتهمی: می گذاشتیم.

۲- سیمک: تکه چوب نازک که لای دم رس قرار می گرفت.

۳- بقلوم: ترکیه ای که دارای حالت قوس گیرنده ای که دو سرش را در زمین فرو می کنند.

Hāssuk hāssuk 'unjō jā šimi kōnār	هاَسوڪ هاسوڪ ، اُنجه جاشيمي ڪنار
hamō xaf bimi kōnārō 'ōnārō dar	همه خَفْا ^۱ بيمى ڪنارِ اِنارِ دار
Māh dakōtō šudōlō bimi mōxbōr	ماه دڪيٽه شو دِلِه بيمى مِخْبِر ^۲
talōye jā 'ōnō bāl bāle čōmōr	تله ى جايانه بال بال چمر
Ayyā dakōtōbu tōlāvangō talō	اَيَا دڪيٽو تِلَاوَنگ تله
Yā šāl gitō vōrō , yā jussō dalō	يا شال گيٽه وِرِ ، يا جوسه دِلِه
Vali 'al ān tōfōng bōmu'ō bāzār	ولى آلان تفنگ بمونه بازار
Kōnār burdō talō tā o talō mār	ڪنار بُرده تله تا و تله مار

- ۱- آن موقع يواش از ڪنار دام جدا مى شديم و زير درختان انار آن محوطه قايم مى شديم.
- ۲- شب مهتابى گوش به زنگ بوديم که از دام صدای به هم خوردن بال پرنده مى آيد.
- ۳- در دام سحرگاه اگر ايبابى اسير مى شد ، خوراڪ شغال يا موش خرمايى مى شد.
- ۴- ولى اين زمان تله و اسباب ساختن آن ڪنار رفت و بجايش تفنگ به بازار آمد .

^۱ - خف : مخفى شدن ، خم شدن براى قايم شدن .
^۲ - مخبر : متوجه بودن ، گوش به زنگ بودن .

'ōsā gōmō kōlārūye bōlārō	اسا گِمْه ^۱ ڪلاږو ٻلاڙه
Qarib bōrār sōjruye bōlārō	غريب ٻرار ، سجروى ^۲ ٻلاڙه
Siu 'abre bōrmō kuhe sarunō	سيو اٻر برمه ڪوه سَرون
Vōšune hasri dimō māzōrunō	وِشونِ حَسرى ديمِ مازرون
sinō su kōnnō 'u sang o šōne sar	سینه سو ڪَنه او سنگ و شنِ سر
vōne tan zaxmiy o bijānō pōykar	ونه تن زخمى و بى حال پيڪر
hamō sāle xōdā vōdāynō harkōt	همه سال خدا و دايه حرکت
xōda hōdā 'amārō xōr o barkōt	خدا هِدا اماره خِر و برکت

- ۱- مى گويم فدای ڪلاهرود و برادرش سجرو (سجادرود) مى شوم .
- ۲- ابر سياه بر بالای کوه در حال گريستن است که اشکش سوي مازندران سرازير است .
- ۳- آب ، روى سنگ و شن به صورت سینه خيز حرکت مى کند . در حالیکه تنش زخمى و خستگى بر جانش نشسته است .
- ۴- اين رودخانه تمام مدت سال در حال جريان مى باشد به قربان خداوند شويم که اين برکت را به ما هديه کرده است .

^۱ - گمه : مى گويم .
^۲ - سجرو : رودخانه دائمى است که در منطقه بند پي شرقى جريان دارد .

- kōlāru te zōlale 'uye gōrō کَلارو ته زلالِ اوی گره
 Te šuye dim bašōs mahtuye gōrō ته شوی دیم بشس مهتوی گره
- kōlāru te čamōrō čb guš nōvazō کَلارو ته چمر چه گوش نواز
 Te ruš bakōši 'u mōrō niyāzō ته رُوش بکشی او مِره نیاز
- Šu šu vaxti te 'u ba 'ibu rušōn شوشو وقتی ته او بئیبوروشن
 Dase jā dāz o čōrāq bāle gōrdōn دس جا داز و چراغ بال گردن
- Mōhalli čantā čantā šinō šōkār مَحَلّی چَن تا چَن تا شینه شکار
 sabōd pōr kōrdōnō aslōf o kafxār سبد پر کردنه اسلِف و کَف خوار
- ۱- ای رودخانه کلاهرود به قربان آب زلال و صاف تو ، و به قربان ماه صورت شسته ای که در تو می درخشد .
 ۲- ای کلاهرود صدایت به گوشها نوازش می دهد و بدان که آب در حال حرکت تو را نیازمندم .
 ۳- زمانیکه شبا آب روشن و زلال می شد و مردم با دستی داز و دستی دیگر چراغ زنبوری ماهی می گرفتند .
 ۴- روستاییها چند نفر (گروهی) شبا به شکار می رفتند و سبدها را پر از ماهیهای اسلف و کف خوار می کردند .

- Kōlārūye bašōsō māhi māhō کَلاروی بَشَسَه ماهی ، ماه
 Pure bōne 'uli jul mōsle čahō پوربنِ اولی 'جُول مثل چاه
- Kōlāru gitōmi māhi bā kōrfā کَلارو گیتمی ماهی با کِرْفَا
 Sangō čar māhi , kafxār , qāze'lālā سنگ چَر ماهی ، کف خوار قاز لالا
- Te kamōr 'ati gōšād 'ati tangō ته کمراتی گشاداتی تنگ
 Te kilō gārdōnhō 'asyuye sangō ته کیله گاردنه آسیوی سنگ
- Ništ binō šōtōre sange ru bōru نِشت بینه شِترِ سنگِ رو به رو
 valdarzōn rō dōm dānō miunc 'u وگدرزَن ر دم دانَه میون او
- ۱- ماهی شسته شده کلاهرود مثل ماه زیبا است . و آب منطقه ی (پوربن) عمیق مانند چاه می باشد .
 ۲- در کلاهرود ماهیها را با دام توری که می ساختیم شکار می کردیم . و انواع ماهی چون کفور - سنگ چر یا سنگ سرو قزل آلا صید می شد .
 ۳- در مسیرت که می رویم جایی کم عرض و جایی عریض می شوی و جریان آب تو آسیابهای آبی را به حرکت در می آورد .
 ۴- صیاد به روی منطقه ای معروف به شتر سنگ (که نزدیک روستای سرپورا می باشد) می نشست و با قلاب ماهی می گرفت . یعنی قلاب را میان آب می انداخت .

Māhi badibu valdarzōne 'ajik	ماهی بَدیبو وُلدرزنِ اَجیک
Dam be dam ōmu zu valdarzōn rō tik	دَم به دَم اَموزو وُلدرزنِ رِ تیک
Māhi valdarzōn rō bōn tōr kašiyō	ماهی وُلدرزنِ رِبِن تِر کشیه
čupammō zud 'uye bōn fōru šiyō	چوپَمَه زود اوی بِن فِروشیه
'In gōdōr kašinō lalōrō bālā	این گدِرِ کشینه اَلِه رِ بالَا
Māhi katō xōrdōnō māhi pōlā	ماهی کَتِه ، خِرَدِنه ماهی پِلا
'Are amō kōlāru čix ōjirō	آرِه اَمه کِلارو چی خِجیرِ
Tōmume mantōqō vōne 'ajirō	تموم منطقه ونه اجیرِ

- ۱- زمانیکه ماهی کرم خاکی روی قلاب را می دید خیلی زود قلاب را نوک می زد.
- ۲- و زمانیکه قلاب را می گرفت به عمق آب می کشید و چوب پنبه ای که روی آب قرار داشت به زیر آب می رفت (در اینصورت صید کننده می فهمید که ماهی قلاب را گرفت .
- ۳- و در این زمان صیاد «نی» که نخ و قلاب به آن وصل می شد را به سمت بالا می کشید و قلاب در دهان ماهی گیر می کرد و با صید این ماهی نهار پلو و ماهی می خوردند .
- ۴- بله ، کلاهرود بسیار مفید و خوب است ، زیرا ، تمام مناطقی را که در حاشیه اش قرار دارند وامدار اویند .

Ati gōdōr kō bunō kufre ne'mōt	آتی گدِر که بُونه کفر نعمت
Xōda re qar ginō 'az kare 'ummōt	خِدا رِ قَره اَ گینه از کار اُمَت
'U bunō kam kōlāru re ginō qam	او بونه کم کِلارو رِ گینه غم
Zamin rō čōše jā 'u denō nam nam	زمین رِ چَش جا او دِنه اَنم نم
Kōlāru mōhrōbun daštiye yarō	کِلارو مِهرون، دشتی یارِ
vōne tābōssune 'u biqōrarō	وِنه تابَسُون او بیقَرارِ
dōl nāynō ve daštiye qam bavine	دل ناینه و دشتی غم بوینه
Daštiye zahm re bi malham bavine	دشتی زحم رِ بی ملحم بوینه

- ۱- بعضی اوقات که مردم نعمت پروردگار را فراموش می کنند خداوند از اعمال مردم قهر و غضب می گیرد.
- ۲- آب رودخانه کم می شود و کلاهرود برای مردم غم دیده می گردد و با اشک چشمان خویش مزارع کشاورزان را آبیاری می کند .
- ۳- کلاهرود دلسوز و مهربان و یاور کشاورزان می باشد . اما آبش در هنگام تابستان بی قراری می کند.
- ۴- کلاهرود دوست ندارد غم و اشک چشمان کشاورزان را مشاهده کند و زخمشان را بی مرحم ببیند.

Kōlārūye kōnāre vā čō xārō	کلاروی کنار «وا» چه خواره
Tabōssunō šu fek kōnni bōhārō	تابسون شو فک کَنی بهاره
Vōne kōnāre tōskā sabzō čangōl	وَنه کنار تسکا سبز چنگل
Vōne čōmōre jā mas bunō belbel	وَنه چمرِ جا مَس بونه بلبِل
Kōlāru te 'uye jā dāymi vōjud	کلارو تِه اوی جا دایمی وجود
Dašti o dašt tōrō kōnnōnō sōjud	دشتی و دشت تیره کَننه سوجود
Čanne mōzō kōnnō dar senne piri	چَنه مَزِه کَنه در سن پیری
Tabōri baxunni sunō amiri	طبری بخونسی سون امیری

۱- باد و نسیمی که در حاشیه ی رودخانه می وزد چقدر خوب می باشد زیرا در شب تابستان این نسیم خنک آدم را به یاد بهار می اندازد .

۲- درختان توسکا که کنار رودخانه قد برافراشتند چقدر سبز و باطراوت می باشند و صدای کلاهرود است که بلبلان را مست و مدهوش می کند .

۳- ای رودخانه ی کلاهرود ، آب زلال تو هستی ما را تشکیل می دهد و به خاطر این است که شالیزار و کشاورزها در مقابلت سجده می روند .

۴- به سبک و سیاق امیر پازواری به زبان مازندرانی می خوانم . سبکی که شنیدنش در سن پیری بسیار خوشایند و گوش نواز و دلنواز است .

Yatimō čōše hasri re hāvinō	یتیم چشِ حسری ^۱ ر بَوینه
Vōšunō kam o kasri re hāvinō	وِشونِ کم و کسری ر بَوینه
'Are , 'ame kōlāru xale xārō	آره ، آیه کلارو خَله خارِه
Daštiye dōl vōnesse bunōpārō	دشتی دل وِنسه بونه پاره
Bōhār ke rasōn dašti šunō dašt	بهار که رَسنه دشتی شونه دشت
kōlārūye dōlōye 'u xale mašt	کلاروی دِله ی او خَله مَشْت ^۲
Varz o timjār o dōkel kōnnō dašti	ورز و تیمجار و دِکیل کَنه دشتی
binjōkari bunō te 'uye pōšti	بینج کسری بونه ته اوی پِشتی

- ۱- تا اینکه اشک چشم یتیمان را ببیند و کم و کاستی آنان را مشاهده کند .
- ۲- بله کلاهرود ما خیلی خوب است برای این است که دل کشاورزان برایش بی قرار و شیدا می شود .
- ۳- زمانیکه فصل بهار فرامی رسد ، کشاورز به شالیزار می رود . و در این هنگام رود خانه ی کلاهرود پر از آب می باشد .
- ۴- شالیکار ، خزانه ی برنج و شخم اول و دوم را می زند و می داند که با آب کلاهرود باید شالیکاری کند .

^۱ - حسری : اشک .

^۲ - مَشْت : پر ، مملو .

Te guš xumm6 ham6 daštiye dard6 ته گوش خومه همه دشتی درد

V6šune rang6 ru hamiš6 zard6 وشون رنگ رو همیشه زرد

Te jā xam6 hadi p6yqum x6dār6 ته جا خامه هدی پیغوم خداره

Dašti dašt r6 navin6 x6šk o pār6 دشتی، دشت ر نوینه خشک و پاره

'ag6r te jā naz6mm6 xale čun6 اگر ته جا نزمه خله چونه

Bāv6r dāym6 te jā qam čār6 bun6 باور دایمه ته جا غم چاره بونه

Xale harfhā dāym6 te guš baxunn6m خله حرفها دایمه ته گوش بخونم

Xale dus dāym6 te k6nār bamunn6m خله دوس دایمه ته کنار بمونم

۱- و در گوشه‌های درد دل کشاورزان را می‌خوانم، آنهاييکه در رنج و سختی رنگ صورتشان به زردی می‌گراید.

۲- از تو می‌خواهم پیغام برای خدا ببری، که کاری کند کشاورز، شالیزارش را هیچ وقت خشک نیند.

۳- ای کلاهرود، اگر می‌بینی با تو پر حرفی نمی‌کنم به این خاطر است که باور دارم غمها و دردها توسط تو درمان می‌شود.

۴- خیلی حرفها هست که می‌خواهم برایت بگویم، و خیلی علاقه مندم که در کنارت بمانم و درد دل کنم.

۱- وشون: ایشان.

۲- رنگ رو: رنگ رخسار.

Te jāne jā amār6 kaf6n6 jan ته جان جا آمار کفینه جان

Te 'uye pašti dašti dāyn6 'amān ته اوی پشتی دشتی داینه امان

'Alān g6m6 z6m6ssun čanne xār6 آلان گیجه زمسون چن خوار

Šuništ burd6n mard6me kār o bār6 شو نیشْت بُوردن مردم کار و بار

z6m6ssun te d6rāz6 gis6ye dā زمسون ته دراز گیسه ی دا

Te šu gad6 b6l6nn6 šuye f6dā ته شو گد، بلن شوی فدا

Šin6 mehmuni šu šu direx6n6 شینه مهمونی شوشو دیرخنه

d6r6ssi gap zun6 , xann6 k6rd6n6 درسی گپ زونه، خنه کردنه

۱- با جان تو، پیکرمان جان گرفته است. و با آب روان تو کشاورز، در امان و آسایش است.

۲- حالا می‌گویم که زمستان چقدر خوشایند است، مهمانی شبانه دل مشغولی مردم منطقه ماست.

۳- ای زمستان به قربان گیسوان دراز و سیاه تو (شب) می‌گردم. شبهای طولانی است. به قربان شبهای درازت.

۴- شبها به عنوان شب نشینی به خانه ی همدیگر می‌رفتند و تا نیمه های شب می‌نشستند صحبت می‌کردند و می‌خندیدند.

Mardi gōtō zōnā čā'ī nazikō ? مردی گیتِه زنا، چائی نزیک؟

Šabčarō bādunō yā bōštōzikō ? شب چره، با دونه یا بشت زیک؟

Māzōrun pōrō 'az nārōnj o limu مازرون پیر از نارنج و لیمو
pōrtōqāl o narōngi quj o 'ālu پرتقال و نارنگی قوج و آلو

Pōšmāli , 'angirā , beh o sutali پشمالی، انگیرا، به و سوتلی

Tāqe dunō 'ōnār o se o hali تاغ دونه، انار و سیه و هلی

'Aquz o fōrmuni , xōsrābi 'anjil آغوز و فرمونی، خسرابی انجیل^۱

Tu sōrxā tir dunō , zammil be zammil توسرخا تیردونه، زمیل به زمیل

۱- در این هنگام شوهر به همسرش می گفت، چایی آماده است. تنقلات و خوراکی شبانه سوهان عسلی است یا بادونه (از روغن و برنج و شکر) می باشد.

۲- در مازندران میوه جات بسیار است از نارنج، لیمو، پرتقال، نارنگی، قوج و آلو.

۳- هلو، انگور، به، نوعی گوجه سبز، داغ داغان، انار، سیب و گوجه سبز.

۴- گردو و خرما، انجیر خسرابی، دارابی، توت زنبیل به زنبیل (فراوان).

^۱ - خسرابی انجیل: نوعی انجیر به رنگ قهوه ای سیر و بزرگ.

'in xōrdni hamō čan rangā čan num این خردنی همه چن رنگا چن نوم

Xōdā ruzi hōda mardōme mazlum خیدا روزی هدا مردم مظلوم

'Are bōrār zōmōssun sard o sārō آرِه برار زمستون سرد و سار

šuništ burden , bōdun didāre yārō شونیشت بُردن بدون، دیدار یار

Zōmōssunō ke bunō dašti o čappun زمستون که بونه دشتی و چپون

Hassōnō čas be rā šubiye mehmun هسینه چش به راشوییه مهمون

Mehmuni 'ame var xale rōvajō مهمونی امه و رخله رواج

šab čarō bōštōzikō yā kumājō شب چره بشت زیکی یا کماج

۱- این میوه ها هرکدام انواع و اقسام و رنگهای متفاوت دارند که خداوند به مردم مظلوم این منطقه روزی و برکت عنایت کردند.

۲- به، برادر، فصل زمستان بسیار سرد می باشد. شب نشینی برای مردم، ملاقات کردن با دوستان و یاران است.

۳- در فصل زمستان کشاورزان و دامداران (چوپانان) شبها انتظار می کشند تا برایشان میهمان برسد.

۴- در منطقه ما میهمانی بسیار رایج است و شب چره، سوهان عسلی یا کماج (مخلوطی از: شیر، شکر، آرد گندم تخم مرغ) می باشد.

Babā o gadnanō ništ binō xōnō	ببا و گدانه نیشْت بینِه خینه
Maslō gōtōnō xōrdōnō bādunō	مَسَلِه گِئِنِه ، خِرْدِنِه بادونِه
Zōmōssun hamō jam binō kōlō var	زِمستون همه جم بینِه کِلِه وَر
Gap o gōlar kōrdōnō sar o hamsar	گپ و گِلَر کِرْدِنِه سر و همسر
Tōfā kōrdōnō lāqōrōguyē jā	تِفَا کِرْدِنِه لاغَر گوی جا
Xōrdōnō pōr o mār , rikā o kijā	خِرْدِنِه پِر و مار ، ریکا و کيجا
Šir badi gannōm re dānōnō bōrō	شیر بَدی گَنَم رِ دَانِنِه بِرِه
'un gōdōr kō jam binō dirō sōrō	اون گِیَر که جم بینِه دیر سِرِه

- ۱- پدر بزرگ و مادر بزرگ در خانه می نشستند و برای نوه ها سر گرمی مسأله طرح می کردند در حالیکه مشغول خوردن بادونه هم بودند .
- ۲- زمستان که می شد همه افراد خانواده دور تا دور اجاق گلی که با زغال و چوب اطاق را گرم می کرد می نشستند و با هم سخن می گفتند .
- ۳- گاو لاغر را که ماندنش به صرفه نبود می کشتند و گوشتش را به صورت درازا می بریدند و روی کوره آتش می گذاشتند و بعد از مدت‌ها خشک می شد و حالت تردی و خوشمزگی می گرفت که این شبها پدر و مادر و پسر و دختر می خوردند .
- ۴- گندم نیم رس را زمانیکه شب نشین می رفتند بریان می کردند و می خوردند .

xōdā dunnō zōmōssun bā sōfā'ō	خِدا دُونِه زِمستون با صفاِنِه
Varfō šakōr varfō ruze qōzā'ō	وَرَف شکر ، وَرَف روزِ غِذائِه
Qadōm qadōm kōlāru kōnnō pāru	قَدِم قَدِم کَلارو کِنِه پارو
Bōčā varfe dōlō kōnnō hasōnu	بِچَا وَرَف ذِلِه کِنِه هِسِنو
Kōlāje bōnō sar ništ biyō tikā	کِلَاج بِنِه سَر ، نیشْت بیِه تیکا
bōnō rō tik zuō tā bayre qōzā	بِنِه رِ تیک زوئِه تا بیره غِذا
Nadummō čō vōssō varf qar bakōrdō	نَدومِه چِه وِسه ورف قَر بکرده
gōmun kōmō kō zōmōssun bamōrdō	گَمون کِمِه که زِمستون بَمِرده

- ۱- سوگند به خداوند ، که زمستان هم صفا و شادابی دارد . روزهای برفی با مخلوط برف و شکر ، غذای خوشمزه روز برفی را تهیه می کردند .
- ۲- در ایام برفی رودخانه کلاهرود دم به دم برف را پارو می کند . و در میان برف سرد شنا می کند .
- ۳- در روزهای برفی جاهای کمی از زمین که برف نبود پرنده توکا می نشست و زمین را نوک می زد تا غذا به دست بیاورد .
- ۴- نمی دانم چرا برف هم کم می بارد انگار قهر کرده است . تصور می کنی که زمستان قدیم مرده است .

'alān šab nōšini bi rang o buḅ	آلان ، شب نشینی بی رنگ و بوئه
Bōrār zā nōšnāsōnḅ vḅ 'amu'ḅ	بَرار زانِ نشاینه وِ عموئسه
Pa'izō māh 'arusi dāštō rōvāj	پئیزماه عروستی داشته رواج
bōxōr bōxōr biyō hōlvā o kumāj	بخیر بخیر بیسه جلو و کماج
čarx šagōrdō duš'ōssā ḅtu bḅ das	چرخ شاگردِ دوش ، استا اتوبه دس
bālā mahlōye jā'ḅmunō las las	بالا محله‌ی جامونه لس لس
Sōvā'i tāriki dar rō zu'ḅ dar	صیوائی تاریکی درِ رِ زوئسه در
Maš jōlāl 'amu rō dimi dame dar	مش جلالِ عمورِ دیمی دم در

- ۱- این زمانه میهمانی شبانه هم کم رنگ شده است . برادرزاده عموی خویش را نمی شناسد .
- ۲- در فصل پائیز عروسی خیلی رواج داشت . حلوا و کماج بسیار فراوان بود و همه مشغول خوردن این شیرینی جات می شدند.
- ۳- خیاط محله ، چرخ خیاطی را به دوش شاگردش می گذاشت . و اتوی آهنی را به دست و از بالای محله یواش یواش راه می افشار تا به منزل صاحب عروسی می رسید .
- ۴- صبح که هنوز هوا تاریکی خودش را کاملاً از دست نداده بود زنگ دروازه را می زد و دم در مشهدی جلال خیاط پیر و کهنه کار محل مشاهده می شد .

'ame mār tōn tōn lalut rō kōrdō jam	آمه مار تین تین لالوت رِ کرده جم
sōmbar rō 'u kōrdō , su rō kōrdō kam	سمبار رِ او کرده سو رِ کرده کم
Dḅ tā sḅ ruz vōne čarx biyō pōrkār	دِ تا سه روز وِنه چرخ بیسه پرکار
Lif o paš kisō dutō du'aj o šōlvar	لیف و پش کیسه دو تا ، دواج وشلوار
'arusiye qadim pōrrōsm o rōsum	عروستی قدیم ، پررسم و رُسم
darō kam bunō vōne su bunō tum	درِ کم بونه وِنه سو بونه توم
Jāze čōmōr bḅ jāye kallō vangō	جهاز چمبر به جای کله ونگ
Farmun jāye 'usār dāmāde čangō	فرمون جای اوسار ، داماد چنگ

- ۱- مادرم با سرعت لحاف را جمع می کرد . و سماور را پر از آب و شعله اش را کم می کرد .
- ۲- خیاط دو تا سه روز ، سخت با چرخ کار می کرد ، انواع لوازم مورد نیاز را از جمله ؛ لیف ، کیسه حمام و لحاف و شلوار می دوخت .
- ۳- در قدیم ، عروسی رسم و حرمت خاصی داشت . ولی کم کم این آداب و سنن در حال بی رنگ شدن است .
- ۴- به جای صدای سنتی که در عروسی شادمانی می کردند - صدای جاز آمده است . و به جای اینکه در دست داماد افسار اسب باشد . فرمان اتومبیل قرار می گیرد .

B6 jāye tōštōlāk tanbōk zanunō	به جای تَشْتِ لاکِ تَنبِکِ زَنونِ
B6rek b6 jāye s6mā'e zanunō	بِرِکِ ^۱ به جای سَماءِ زَنونِ
Salōvat o s6lām o 'esme rasul	صَلوات و سلام و اسمِ رسول
'arusiye qadim r6 kōrdō maqbul	عروسیِ قدیمِ رِکِردهِ مقبول
Masire kōlāru sar sabzō višō	مسیرِ کِلارو سرسبزِ ویشه
vōnō dārō gōlām b6sunō šišō	وِنه دارِ گِلامِ بسونِ شیشه
'ame višōye num muzōkōtiy'6	آمِه ویشه‌ی نومِ موزِکتیه
vōnō s6fā '6n ār dāre tōti'6	وِنه صفا انار دارِ تِیه

- ۱- به جای ساز دستی که با تشت می زدند تنبک جانشین شده است. و به جای رقص سنتی زنان مسن، جوانان رقص اروپایی یا غربی را یاد گرفتند.
- ۲- فرستادن صلوات و سلام و نام رسول اکرم (ص)، عروسی قدیم را مورد قبول می کرد.
- ۳- جنگل سرسبز در مسیر کلاهرود قرار دارد و برگ درختانش چون شیشه صاف و شفاف است.
- ۴- نام جنگل ما موزیکتی می باشد که شکوفائی انار وحشی به آن صفای خاصی می دهد.

^۱ - برک : رقص اروپایی .

'ame muzōkōti čanne qōšangō	آمِه موزِکتی چَنه قَشَنگِه
V6n6 d6leye g6l rangābārangō	وِنه دِلِه یِ گلِ رَنگابارَنگِه
Sabzō dassō kuh6 'ame rub6ru	سَبزِ دَسَه کوهِ آمِه روبرو
M6sāle beheštō vōn6 sar -o- ru	مِثالِ بَهشتِ وِنه سَرورو
G6l6m g6l6me varf 'en6 č6 xār6	گِلمِ گِلمِ ^۱ وَرَفِ انِه چه خوارِ
Fek k6nni muzōkōti pamm6jār6	فِکِ کَنیِ موزِکتی پَمه جَارِ
H6vā xārun šumi dim6 čāk6sar	هوا خوارونِ شومیِ دیمِ چاکسَرِ
Rad bumi tā p6l6 sar yā v6n6var	رَد بومیِ تاپِلِ سَریا وِنه ور

- ۱- موزیکتی خیلی زیباست و در آن گل‌های رنگارنگ و متنوع می روید.
- ۲- موزیکتی مانند کوهی سبز پوش روبروی محل ما جلوه می دهد، نمای آن چون بهشتی زیباست.
- ۳- بارش گلوله های برف در موزیکتی چقدر زیبا به نظر می رسد، تصور می شود که موزیکتی یک مزرعه پنبه می باشد.
- ۴- برای تفریح کردن تا چاکسر محل می رویم و از روی پل چوبی یا از کنار پل داخل آب می گذریم.

^۱ - گلم گلم gelem gelem : بارش گلوله های برف .

Jōvun o gad bad'az zuhr kōnnōnō kā	چون و گد بد از ظهر کینه کا
Tabbāzi kōnōnō tā nōvāštar yā	تب بازی کینه تا نوشتريا
'are muzōkōti sabz o kamunō	آره موزکتی ، سبز و گمبون
'ame tab kākōrun vōne miyunō	آمه تب کاکرون و نه میون
Har čō bavvōm dōrssi sabzōzārō	هرچه بوم درستی سبزه زار
Vōne badi'ōn bavvōn čanne xārō	و نه بدیئن بون چنه خوار
'axōre zōmōssun fasle bōhārō	آخر زمسون فصل بهار
Daštiye dōl daštesse biqōrārō	دشتی دل دشتسه بیقرار

- ۱- بعد از ظهر جوان و بزرگ تا غروب توپ بازی می کنند.
- ۲- بله ، موزیکتی تپه ای سر سبز و کمانی شکل است قلّه آن زمین مسطحی می باشد که زمین فوتبال ماست .
- ۳- هر چه از سر سبزی آن صحبت کنم تمام شدنی نیست شنونده باید ، ببیند تا شادابی و سرسبزی آن را تحسین کند.
- ۴- بعد از فصل زمستان ، فصل بهار فرا می رسد ، دل شالیکاران و شالیزار برای شالیکار بیقراری می کند.

tappō rō lu šumi tāvōne taxti	تپه رلو شومی تاونه تختی
'amesse 'āddiō nōdāynō saxti	آمسه عادیه نداینه سختی
Bōlbōl vaxti xunnō hōvā bōhārō	بلبل وقتی خونه هوا بهار
muzōkōti sare pā sabzōzārō	موزکتی سر پسا سبزه زار
Vōnō sizzō bōdar čō dōl vōšāō	و نه سبزه بدرچه دل و شانه
Kahuk o sōrkō mardōme qōzāō	کهاوک و سرکه مردم غذائه
Dassō dassō mardōm bā zan o vačun	دسه دسه مردم با زن و وچون
Nōhār rō xōynōnō taxtiye miyun	نهار ر خینه تختی میون

- ۱- تپه (موزیکتی) را طی می کنیم تا به نوک آن (جای تخت) می رویم ، برای ما بالا رفتن از تپه خیلی راحت است زیرا به آن عادت کردیم.
- ۲- زمانیکه صدای بلبل می آید بدان که بهار فرا رسیده است و در این موقع موزیکتی ، سبز پوش می شود.
- ۳- سبزه بدر در موزیکتی چقدر خوشایند و دلگشا است و غذای مردم در این روز کاهو و سرکه می باشد .
- ۴- مردم دسته دسته با عیال خود در روز سبزه بدر نهار را میان تختی موزیکتی می خورند.

ból o górváz o dāz rō ginōnō das	بیل وگرواز و داز ر گیننه دس
Kilō sar šunōnō hamōtā las las	کیله ستر شوننه همتا لس لس
Kilō rō kōnnene šunene sare'u	کیله ^۱ ر کیننه شوننه ستر او
Sar'uye num hassō 'ame kōlāru	سراوی نوم هته آیه کلاږو
Kōlāru ba'utōmō ame vōjudō	کلاږو بئوتیمه آیه وجود
Dāyōme xōdā dar hale sōjudō	دایم خیدا در حال وجود
Zamin rō kel kōrdōnō sar 'uye jā	زمین ر کیل کیردنه سراوی جا
Gu pōnu kel kōrdō bājet o vōrzā	گو پنو کیل کرده با جت و ورزا

۱- بیل و داز را به دست می گیرند، همگی یواش یواش به سر آب می روند.

۲- نهر آب را تا سر آب آماده می کنند، و نام سر آب ما کلاهرود است.

۳- گفته بودم که هستی ما مدیون کلاهرود است. آنکه همیشه روزگار در حال سجده رفتن می باشد.

۴- شالیزار را با استفاده از آب سر آب شخم می زدند، فردی که کارش شخم زدن با گاو بود با استفاده از خیش سنتی زمین را شخم می زد.

^۱ - کیله : نهر و جوی آب برای شالیزار.

Gu pōnu giri biyō kāre dōšvār	گو پنوگیری بییه کار دشوار
šu kam xu binō zud šinō sarekār	شو کم خویینه، زود شینه سرکار
Jet ózzāl rō kōrdō 'ām ādō har šu	جت ازال ر کیرده آماده هر شو
Kōrdō vōrzā rō timār o dā'ō'u	کیرده ورزا ر تیمار و دائه او
Tōlāvāngō sari šinō sare kār	تلاونگ ساری شینه سرکار
Dašt rō kel kōrdōnō 'avvōle bōhār	دشت ر کیل کیردنه اول بهار
'al ān tōler darō hassō xārō māl	الان تیلر دره هته خوار مال
Har ruz 'attā giri rō zannō 'ózz āl	هر روز، آتا گیری ر زته ازال

۱- کار شخم زدن با گاو و گاو آهن کار سختی بود. شبها کم می خوابید تا صبح زودتر در سر کارش حضور یابد.

۲- خیش و چوبی که به خیش وصل می شد تا به گردن گاو حمایل شود را شب هنگام آماده می کرد. و ورزا (گاو نر) را تیمار می کرد و غذای کافی و آب به آن می داد تا برای شخم زدن قدرت داشته باشد.

۳- خروس خوان (سحرگاه) به سر کار می رفتند، اول فصل بهار زمان شخم زدن زمین بود.

۴- الان تیلر روی کار آمد که وسیله بسیار خوبی است که یکروزه می توان یک هکتار زمین را شخم زد.

Dašti rāssō kilō šunōnō 'u sar	دشتی ، راس کیله شوننه او سر
Hič kas vištōr 'u rō navōre še var	هیچ کس ویشتراو ر نوره شه ور
Dasse mirāb , mōhalle kilō dārō	دس میراب ، میخل کیله دار
Sar'u biārdōn sar mirābe kārō	سر او بیاردن سر میراب کار
'ame sar mirābō 'amdōqā'amu	آمه سر میراب آمدقا عمو
Miun sen dāynō hassō xale xōšru	میون سین داینه ، هسته خله خشرو
Šuxi kar mardiyō dōhāti mardō	شوخی کر ، مردیه ، دهاتی مرد
Ve xār fahmōnō binjō kare dardō	و خار فهمنه بینج کر درد

- ۱- کشاورزان از مسیر نهر آب به سر آب می رفتند تا اینکه آب تقسیم شده را کسی کم و زیاد نکند .
- ۲- مقسم آب داخلی موظف است آب شالیزاری چندین شالیکار را تقسیم کند و کسی که از سر آب ، آب می آورد ، به آن سر میراب می گویند .
- ۳- سر میراب منطقه ما عمو احمد آقا می باشد میان سال دارد و خیلی خوشرو است .
- ۴- مرد شوخ و ساده و بی ریای روستایی است و درد و رنج شالیکاران را خوب می فهمد .

Varzō zannōnō ōnō dōkōle kār	ورز زنه ، انه دکل کار
Tim rō pājōnōnō xāxōrun o mār	تیم ر پا جنه خواخرون و مار
Har ruz dōbār tim rō zannōnō garmu	هر روز د بار تیم ر زنه گرمو
Sar rō palem kōnnōnā pitōpatu	سر ر پلم کنا پیت پتو
Bad'az dōkel , daštrō kōnnōnō pōr 'u	بداز دکل ، دشت ر کنه پراو
Timjāresse mōšammā ginōnā ču	تیمجار سه مَشَمَا گینا چو
Rōme dōlō ginōnō 'anjili šiš	رم دله گینه انجیلی شیش
'avvel 'iyaynōnō miune sōrpiš	اول ایاینه میون سر پیش

- ۱- شخم اول زده می شود نوبت شخم دوم می رسد . مادر و دخترانش شلتوک را پاک می کنند.
- ۲- هر روز دو مرتبه شلتوک را که برای جوانه زدن آماده می کنند ، آب گرم می زنند . و برای گرما دادن و زودتر جوانه زدن روی آن را پتوهای کهنه و پلم می گذارند .
- ۳- بعد از این که شخم دوم زده شد شالیزار را پر از آب می کنند ، و برای خزانسه ی شلتوک پلاستیک می خرنند و چوب می گیرند .
- ۴- درون خرابه جنگل (درختان انبوه و بوته های خاردار وجود دارد) شاخه های بلند مخصوص انجیلی را جمع آوری می کنند و به میان حیاط خانه می آورند.

'ōsā kō sāt hakōrdōnō sō timjār	اسا که سات هکردنه شه تیمجار
šiš rō tōlere sar , tim vōne sarbār	شیش ر تیلر سَر ، تیم ونه سرباز
karkarō zannōnō timjāre dōlō	کرکره زَننه تیمجار دِلِه
'ati šiša 'ati kārōnnō lalō	آتی شیشا آتی کارَنه لَیِه
Mōšammā jā ginō lalōye bālā	مَشَمَا جا گینه لَیِه ی بالا
Dōvar rō gōl kōnnōnō našuye vā	دَوَر ر گل کِننه نشوی وا
Qadimi hōvā'I timjār kōr dōnō	قدیمی هوائی تیمجار کردنه
Tim rō yax gitō yā mičkā xōrdōnō	تیم ر یخ گیتِه یا میچکا خِرَدنه

- ۱- زمانیکه خزانه برنج را آماده کردند ، چوبها را روی تیلر می گذرانند و شلتوک جوانه زده را روی چوب ها قرار می دهند .
- ۲- خزانه شلتوک را با استفاده از (کرکره) که با چوب و یک تخته ساخته می شود برای تسطیح، صاف می کنند دو طرف خزانه را به عرض با شاخه های چوب یا نی به شکل کمانی قرار می دهند.
- ۳- روی نی را پلاستیک یکسره می گذارند تا کل خزانه را زیر پوشش بگیرد و دو طرف پلاستیک که به زمین مرتبط است را با گل می پوشانند تا هوای بیرون و باد وارد نشود.
- ۴- ولی در قدیم خزانه را بدون پلاستیک و سر پناه درست می کردند که شلتوک جوانه زده را گنجشک می خورد یا سرما می گرفت و فاسد می شد.

čan ruz bamunōsbu tim bōyye nōšā	چن روز بَمو نسبو تیم بییه نشا
Sō kel rō zunō luš rō vōne hōmrā	سه کل ر زونه لوش ر ونه همرا
Zamine marzō banni baybu tōmum	زمین مرز بَنی بیو تَموم
Sā'ōt 'ešanō tā navve ruz šum	ساعت اشانه تا نوه روز شوم
Fōrdā jam kōrdōnō kāy yōr o komōk	فردا جَم کِرَدنه کایر و کُمیک
Attā ruz kan ninō zamine kalōk	اتا روز ، کَنینه زمین کِلک
Zamin vaqti bōnōšā baybo hamō	زمین وقتی بِنشا بیو هَمِه
Mardōm pušinō binj bōnōšā jōmō	مَرَدِم پوشینه بینج بِنشا جِومِه

- ۱- چند روز مانده به اینکه این جوانه شلتوک به حد نشاء برسد- شخم سوم را می زدند و برای تسطیح شالیزار از یک وسیله ی تخت کننده که به صورت یدک به تیلر می بستند (لوش) استفاده می کردند .
- ۲- زمانیکه مرز بندی زمین یا کرت بندی تمام می شد ، قرآن نگاه می کردند یا برج می دیدند تا روز نشاء ، بدیمن نباشد .
- ۳- اگر روز مبارکی می بود فردای آن روز از دیگران کمک می گرفتند تا یک روزه بتوانند کار نشاء را تمام کنند .
- ۴- زمانیکه شالیکار ، نشا کاریش تمام می شد همگی لباس سفید می پوشیدند (رسمی بود که بعد از نشاء با پیراهن سفید نشان می دادند که شادمان و خرسندند) .

Zamāne vōjin biyō b'ad e nōšā	زمان و جین بیئه بعدِ نشا
Sage vāš rō gitōnā čur o čōkā	سگِ واش رِ گیتنا چور و چکا
Zamin rō kud o sam zunō fōrāvun	زمین رِ کود و سم زونه فراون
Sabzō kōrm o sāqō xār binōdāqun	سبزِ کرم و ساقه خوار، بینه داغون
Dō māh tā sō māh kašinō entzār	دماه تا سیه ماه کشینه انتظار
Ke pa'iz bōy'e binj bavve zard o zār	که پتیز بیئه بینج بسوه زرد زار
darō nāštun šinō piše 'āhōngōr	دره ناشتون شینه پیش آهنگر
Xarō darō šir 'āqā sātā safōr	خارِ دره، شیر آقا ساتا صفر

- ۱- چند روز بعد از نشاء، زمان و جین فرا می رسيد - که کار و جین پاک کردن شالیزار از گیاهان هرز مثل گیاهان سرف می باشد .
- ۲- بعد از و جین، با کود شیمیایی زمین را تقویت می کردند تا شالی سبز خوب رشد کند و سم می زدند تا کرمهای سبز و ساقه خوار از بین بردند.
- ۳- به مدت دو ماه تا سه ماه انتظار می کشیدند تا خوشه های برنج زرد رنگ شوند (برسد).
- ۴- کشاورز زمان درو اگر داس نداشته بود، پیش آهنگران معروف که شیر آقا و صفر بودند می رفت زیرا این دو بهترین داسها را می ساختند .

Pile xurdzunō darō dassōye kaš	پیل خُرد زونه دره دسه ی کش
Pārō pirane 'ussi biyō balkaš	پاره پیرن اوسی بیئه بالکش
Darō pirō mardī biyō qunjō pōšt	دره، پیرمردی بیئه قونج پشت
pirō mardī dannun dāštō pōštō pōšt	پیرمردی دنون داشته پشتِ پشت
kōšāvarzi kare saxt o bōranjō	کشاورزی کارِ سخت و به رنج
Bi xōd niyō vōne mahsul bōrōnjō	بی خد نیئه ونه محصول برنج
Tābōssune dōlō 'ōftābe garmā	تابسون دله افتاب گرما
Fōqat ča'I rō xōrdōnō sāyō jā	فقط چائی ر خردنه سایه جا

- ۱- روی دسته ی داس پول خرد یک ریالی یا دو ریالی می زدند، بجای و اشری که از نفوذ میخ در دسته ی چوبی داس جلوگیری می کرد . آستین پیراهن پاره را به عنوان (بالکش) درست می کردند که بتواند محافظی برای دست از مچ دست تا بازو باشد .
- ۲- ضرب المثلی هم برای داس هست که می گفتند، پیرمردی است کورِ پشت که دندانهای پشت به پشت دارد .
- ۳- واقعاً شالیکاری کار سخت و دشوار است (اینجا کشاورزی مجازاً به علاقه کل از جزء آمده یعنی شالیکاری) بی خود نیست که اسم محصول آن برنج (به رنج) می باشد .
- ۴- کشاورزان در گرمای تابستان فقط زمان چاشت می توانستند در جای سایه جای بنوشند .

'āft āb te zu'6 kall6 r6 rā k6rd6	فتاب تِه زوئه کله ر را کِرده
Dašti garmāye dōl6 nōšā k6rd6	دشتی گرمای دِلِه نشا کِرده
Hōvā 'ay xār biy6 zemun6 nōšā	هوا ای خارِ بییه زمون نشا
'attā tannir , taš biy6 p'izmā	آتا تَنیر ، تش بییه ، پشیز ما
Dašti te tane garmāye bōlār6	دشتی تِه تنِ گرمای بسلاره
Te garm6 dōhunne vāye bōlār6	تِه گرم دهونِ وای بسلاره
Te pār6 piran , dašti , čanne xār	تِه پاره پیرن ، دشتی ، چنه خوار
'āftāb zann6 pār6 pirane jā r6	افتاب زَنه پاره پیرن جار

- ۱- زمان صبح که آفتاب طلوع می کرد در هوای گرم و سوزان شالیکار در شالیزاری مشغول نشاء کردن بود .
- ۲- باز می توان گفت که زمان نشاکاری هوا بهتر بود ، اما زمان دروی برنج هوا مثل یک تنور آتشین گرم بود.
- ۳- ای شالیکار به قربان حرارت بدنت در زمان کار بشوم ، به فدای سخنان گرمی که از دهنتم بر می آید .
- ۴- ای شالیکار ، پیراهن پاره ای که در تنت می باشد چقدر خوب و نیکو است - زیباتر آنجاست که آفتاب پوست بدنت را بر اثر پارگی پیراهنت می سوزاند .

Te til baxrd6 ling 6ftābe zardi	ته تیل بخرده لینگ افتاب زردی
Te kōdum dard6 bavv6m p6r dardi	ته کِدوم دردِ بوم ، پِرِردی
T6lāvang6 sari šun i sarekār	تلاونگِ سری شونی سرکار
Parnd6 bāx6t6 tu buni višār	پرنده باختِ ته بونی ویشار
T6ler zanni s6vā'i tā n6māštar	تلر زَنی صوایی تا نماشتر
'āftāb bun6 xass6 tu nak6nni qar	افتاب بونه خسته ، تِه نکنی قَر
H6va tārik o susuye s6tār6	هوا تاریک و سوسوی ستاره
Tisā pe ling s6re šuni č6 zār6	تِسا په لینگ ^۱ سیره شونی چه زار

- ۱- پای تو را گل زرد می کند و باعث درد پایت می شود انگار به واسطه پایت آفتاب زرد شده است . کدام درد تو را بگویم در حالیکه غرق درد و رنجی .
- ۲- وقت خروسخوان به سرکار می روی ، آن زمان که پرندگان در خوابند تو بیدار میشوی .
- ۳- با تیلر از صبح تا غروب مشغول کار کردنی ، خورشید از این همه کار خسته می شود ، غروب می کند ، اما تو خسته نمی شوی .
- ۴- زمانیکه هوا تاریک می شود و ستاره چشمک می زند با پای برهنه به خانه می روی چقدر دردناک و رنج آور است .

۱ - تِسا په لینگ : پای برهنه .

darō rō das gini xōdāye 'umid   دره ر دس گینسی خدای امید
Xōdāye jā xāni navāši numid   خدای جا خوانسی نواشی نومید

Darō dušā nun o čā'i sabōd mašt   دره دوشا، نون و چائی سبده مَشْت
'ati jar šunōnō 'ati bi sar dašt   آتی جر شوننه، آتی بی سر دشت

Qadime zan o mard saxti badinō   قدیم زن و مرد سختی بدینه
Xale sāl bi'ō kō xōši nadinō   خله سال بیه خشی ندینه

'u qahti biō 'ōmu hōkōtō sāl   او قحطی بیته، امو هکت سال
Bing nayoō binō vōšnā mardōm o māl   بینج نیته، بینه وشنا مردم و مال

۱- که خدایا، امروز به امید تو داس بر دست گرفتم تا کار درو را آغاز کنم، از تو می‌خواهیم هیچ مسلمانی را ناامید نکنی.

۲- داس را بر دوش می‌گذارند، و چاشت را داخل سبد، بعضیها سرزمین کشاورزی «جر» و بعضی (بی سر دشت) می‌روند.

۳- مردم قدیم خیلی دشواری و سختی دیدند و خیلی سالها بود رنگ خوشی را ندیدند و نچشیدند.

۴- خشکسالی می‌آمد و کشاورزان بی محصول می‌ماندند. شالی نمی‌شد، مردم و چهارپایان گرسنه می‌ماندند.

Te jānō tan čō xassō o nōxārō   ته جان تن چه خسته و نخوار
Bōčā pōlā o pannir te nōhārō   بچا پلا و پنیر ته نهار

Xalō ruz tōnāri jā bakōši dōrd   خله روز تناری جا بکشی درد
Te dōl xun o te āhō hamišō sard   ته دل خون و ته آه همیشه سرد

Hā dašti xōdā hakōne te 'arōq   هادشتی خدایا هکنه ته عرق
Hōrmu bavve bašure siu varōq   هرمو بویه بشوره سیو ورق

Sōvi nōmāz rō xunni 'eni dōyyā   سوی نماز ر خونسی انی دیا
Lanōt kōnni 'un šitunō bi hayyā   لعنت کنسی اون شیطون بی حیا

۱- ای کشاورز، بدن نازنینت همیشه خسته و نالان است، برنج سرد و پنیر نهار توست.

۲- چه روزهایی گذشت که از تنهایی رنج و درد کشیدی، دل خونین داری و آه سرد از نهادت بر می‌آید.

۳- ای شالیکار خدایا کند که عرق تو سیلاب شود و صفحه تاریک ندامت و دشواری را از بین ببرد.

۴- نماز صبح را می‌خوانی و از خانه بیرونی می‌آیی، و شیطان بی شرم را لعنت می‌فرستی.

Karvan kar dassō rō tōn tōn vanōssō	گروَن ، کَرَدَسَه رِ تِن تِن وئِسِه
Karčēn, kare bālā, kar rō činnōssō	گَرچِن ، کَرِبالا ، کَرَر چِئِسِه
Jingā māl rō xār kōr dōnō nōmāštar	جِنگا مال رِ خار کَرَدنه نَماشتر
sōvā'i jam binō hamō jingā sar	صِوائی جَمع بِنه هَمه جِنگا سر
Asbe šōm rō tašinō kōrdōnō nāl	اسب سِمْ رِ تاشِینه کَرَدنه نال
dōm rō kōr kōrdōnō tu zunōnō yāl	دِمْ رِ گَر کَرَدنه تِوزونِنه یال
Kar rō šanninō das gitōnō lifā	کَر رِ شَننِنه دَس گِئِنه لِیفَا
Kahar o kōrān rō vardōnō jingā	کَهَر و کِران رِ وَرَدنه جِنگا

- ۱- یک نفر شالیهای خشکیده را تند تند می بست ، و شخص دیگر آن را روی خرمن می گذاشت و ردیف می کرد .
- ۲- مکان خرمن کوفتن را غروب آماده می کردند، هنگام صبح همگی در این مکان جمع می شدند .
- ۳- خرمن را پهن می کردند و اسبان کهر ، کران روی خرمن دور می زدند تا دانه را از محصول جدا کنند و عده ای با در دست داشتن لیفا (چوبی سرکج) که مخصوص جابجا کردن دسته های خرمن بود ، خرمن را جابجا می کردند تا اسبان روی آن لگد کنند .
- ۴- سم اسب را می تراشیدند و نعل می بستند و دم اسب را می بستند و یال آن را شانه می کشیدند .

Kasu čang gitōnō binj tāšiye ruz	کَسو چَنگ گِئِنه بِنج تاشِی رِوز
čōš binjō tim šiyō hasri dāštā suz	چَش بِنج تِمْ شِیه حَسری داشتا سوز
Kasu čang rō 'eštōnō 'ālōme sar	کَسو چَنگ رِ اِشِئِنه آلم سر
Nōsfō in 'ālōme sar nōsf rō 'unvar	نِصف اِین آلم سر نِصف رِ اُنور
Dō ruz daybu 'ōftāb xōšk biyō kasu	دِ رِوز دِبو اِفتاب ، خَشک بیه کَسو
Vannōssōnō kar dassō, čōš 'ōmu su	وئِسِنه کَرَدَسَه ، چَش اِموسو
Kar dassō rō 'etōnō lāvane lā	کَرَدَسَه رِ اِشِئِنه لاون لا
Duš gitōnō dem dānō kare bālā	دوش گِئِنه ، دِمْ دانه کَرِبالا

- ۱- روز درو کردن که شالی را چنگ چنگ می بستند ، دانه های شالی به چشمان درو کننده می خور و چشمشان سوزش می گرفت .
- ۲- چنگ درو کرده شالی را روی ساقه بریده شده می گذاشتند برای اینکه روی ساقه ها محکم شود تا خشک گردد شالی بسته شده را نصف روی یک ساقه نصف دیگر را روی ساقه ای دیگر قرار می دادند .
- ۳- اگر دو روز این شالی درو شده تو آفتاب می ماند خشک می شد ، کشاورز این چنگ هایی که درو کرده و روی ساقه ها جا داده را هر ده تا یا پانزده تا جمع می کرد و با هم به صورت یک دسته بزرگ می بست این موقع چشم شالیکار روشن می شد .
- ۴- دسته های شلتوک را به اندازه توانایی هر شالیکار در داخل چادر بافته شده از کیسه های نایلونی یا چادر شب قرار می دادند ، به دوش می گرفتند و بالای خرمن می انداختند .

Dóló vard kóhrā kórān pōštō vard	دلِه وِرد گهرا کِران پشتِ وِرد
Tir šiš, karzanō das dāštō yurdō vard	تیر شیش، کرزنِ دس داشته یوردِ وِرد
Tang o las asb šinō kardassōye sar	تنگ و لَس اسب شینه کردسَه ی سر
Lifāzan lifā zu'ō 'invar, 'unvar	لیفازن، لیفا زونه اینور، اُنور
Asbun dur zunōnō 'indim o 'undim	اسبون دور زونه ایندیم و اُندیم
Tā kardassō o kar rō kōrdōnō tim	تا کردسَه و کررِ کرده تیم
Kamol dar kōrdōnō bā dasō lifā	کَمَل دَر کرده با دسِ لیفا
Čōš bō rāh binō kō biyyō 'uzervā	چش به راه بینه که بییه اُزروا

- ۱- اسبان کهر و کران که روی خرمن دور می زدند، اسب کهر قسمت داخلی خرمن و کران قسمت بیرونی خرمن می چرخیدند در این حال فردی که افسار اسب را در دست داشت تر که درخت توت را به دستش می گرفت و برای خودش پرو و بیائی داشت.
- ۲- اسبان روی خرمن گاهی آهسته و گاهی تند حرکت می کردند، لیفا زنان دسته های خرمن را این طرف و آن طرف پخش می کردند.
- ۳- اسبان این سو و آن سوی خرمن دور می زدند تا دسته های شالی و خرمن کوبیده شود و دانه از محصول جدا گردد.
- ۴- گاه را از دانه، استفاده از لیفا جدا می کردند - منتظر می ماندند تا با از طرف کوهستان بوزد.

'uzerv ā zu 'ō nōmāštar kuhōvar	اُزروا زوئه نماشتر کوه وِ
Fek dāre gōlām parzu šō durō var	فک دارِ گلامِ پرزو شه دورِ وِ
Binjō kut kōrdōnō jingāye miyun	بینج کوت کردنه جینگای میون
Binjō pāje fiyō nōdāštō 'amun	بینج پاچِ فییه نداشته آمون
Jam' binō hōmmāzun bā dase kisō	جمع بینه، همآزون با دسِ کیسه
Vōšunne dōlō gadtōr kōrdō kilō	وِشونِ دلِه گدتر کرده کیله
'avvōl kilō gōtō nāme xōdārō	اول کیله، گته نام خِدارِ
Dōyyōm gōtō barkōt denō 'amarō	دیم گته برکت دِنِه امارِ

- ۱- آنگاه که برگ درخت بید تکان می خورد متوجه می شدیم که «اوزروا» در حال وزیدن است هنگام غروب «اوزروا» از طرف کوهستان می وزید.
- ۲- شلتوک را میان جینگا خرمن کردند و. پارو، فرصت استراحت نداشت.
- ۳- شریکها با در دست داشتن کیسه دور خرمن جمع می شدند - بینشان آن که بزرگتر بود کیل می کرد.
- ۴- کیل اول را پر می کرد می گفت. نام خدا. وکیل دوم می یگفت به ما برکت می دهد.

سیم^۱ گتیه رسول، نام محمد

صلوات رستینه چارم به احمد

گتیه پنج پنج، ششم ر گتیه شش

خدای دا امه روزی خیر خیش

گتیه هفت هفت، هشتم ر گتیه هشت

نهم ر مشت کرده گتیه بیسه مشت

دهم ر گتیه خدا هده برکت

برکت هدا تیره هکردی حرکت

۱- کیل سوم می گفت نام محمد (ص) کیل چهارم می گفت صلوات بر پیمبر (ص).

۲- کیل پنجم را می گفت: پنج و کیل ششم را، شش می گفت، به قربان خدا که روزی پر خیر و برکت به ما ارزانی داشت.

۳- کیل هفتم را می گفت هفت و کیل هشتم را هشت می گفت، وقتی کیل نهم را پر می کرد می گفت مشت یعنی پر شد.

۴- شماره دهم را می گفت خدا برکت دهد. خداوند برکت می دهد زیرا تلاش کردی.

سیره ورده اولین بینج بار ر

چش روشنی گتیه سفره انار ر

آتی دیگر نوبه سر رسیه

ونه قس ر دائه مثل بقیه

بینج بار ر هر کی شه سیره ورده

یا شه اسب جا، یا کرایه کرده

دائنه، کرایه، اسب ر چاریدارون

گتیه بینج، روتنه، خرینه نون

۱- اولین بار شلتوک را به خانه می بردند به عنوان چشم روشنی، صاحب خانه سفره انار یا میوه ای دیگر، هدیه می کرد.

۲- نوبت دیگری می شد. سهم او را نیز مثل سهم دیگران می شمرد و تحویل می داد.

۳- هر کس سهم خود را با اسب خودش یا با اسب کرایه به خانه اش می برد.

۴- چارواداران اسب خویش را به عنوان کرایه کشی به کشاورزان می دادند، کرایه شان برنج بود با این کرایه، امرار معاش می کردند.

Are jānō bōrār dōnyā qōšngō	آره جان برار، دنیا قشنگه
hamō dunnōnō dōnyā rangārangō	همه دونه دنیا رنگارنگه
'ati ōftāb te zu šinō sarekār	آتی افتاب ته زو شینه سرکار
'ati zudtōr ke rujā biyō višār	آتی زودتر که رجا بیسه ویشار
Hōvā tārikā, čōš dōz rō nadiō	هوا تاریکا، چش دز ندیشه
mōzzire in mōz 'un mōz rō nadi'ō	مزیر این مز اون مز ندیشه
Siu pušōnōnō māhe muharrem	سیو پوشننه ماه محرم
hamō qamginōnō pōr dard-o-mātōm	همه غمگیننه پر درد و ماتم

۱- بله، برادر جان دنیا زیباست و همه می دانند که دنیا بسیار ملون می باشد.

۲- بعضی ها با اولین تابش خورشید صبحگاهی سر کار می رفتند و بعضی ها قبل از طلوع آفتاب، آنگاه که ستاره صبحگاهی در آسمان به چشم می خورد.

۳- خفقان بود تاریکی و دزد، که نمی شد دزد اصلی را تشخیص داد، مزدور هر روز کار می کرد چیزی برای فردایش نداشت.

۴- ماه محرم لباس سیاه برتن می پوشند و همگی غمگین و نالانند.

۱- رجا: ستاره صبحگاهی، شباهنگ، شعری.

'asōmun pušōnō lōbāse siu	آسمون پوشنه لباس سیو
Ginō zardi qōšang dime māhtu	گینه زردی، قشنگ دیم ماهتو
Pōrjā'i jam binō ruze 'āsurā	پرچائی جمع بینه روز عاشورا
Tisā pe lingōmunō tā raziā	تیسایه لینگ امونه تارزیا
Sikun jōlu kamōl rō zunō še sar	سیکون جلو کمل ر زونه شه سر
Pirō mardōm, sinō zunō pōštō sar	پیر مردم، سینه زونه پشت سر
Juši xunnōssō mašti mōllā qammōr	جوشی خونسه مشتی ملاقمر
gōtō čōti baynō 'akbōr-o-'asqōr	گتیه چتی بینه اکبر و اصغر

۱- آسمان هم از غم امام و اهل بیتش لباس سیاه برتن کرده است - ماه زیبا هم از غم، صورتش زرد شده است.

۲- مردم دامدار (پرچایی) که در جنگلهای اطراف روستای لمسوکلا ساکن بودند روز عاشورا به شکل دسته روی به مرکز محل می آمدند در حالیکه پای عریان و دل غمگین داشتند.

۳- بچه های کم سن و سال پیشاپیش دسته، گاه را بر سر و رویشان می زدند و افراد مسن پشت سر آنها سینه می زدند.

۴- مشهدی ملا قنبر، نوحه می خواند و می گفت کو اصغر، کو اکبرم؟

Kólāru čōti bavvōm dōle dardō	کلاږو چټی بوم دل درد
Fōnōr šišō bōškōssō su damōrdō	فینر شیشه بشکسته سو دمرد
Vārōšō vākōlō čurō bavōrdō	وارش واکلی چور بورد
Hōrmu mō dōšā mangurō bavōrdō	هرمومه دشامنگور بورد
Kólāru binjō kari xalō saxtō	کلاږو بینج کړی خله سخت
Binjō karō dōl nōdunin kō taxtō	بینج کړ دل ندونین که تخت
Mōzzirō mōz vōrō nakōnnō mōzō	مزیږ موز وړه نکتبه موزه
Xar hōmmāli -o- mōz naunō xarvōzō	خر حمالی و موز نونه خروزه

- ۱- ای کلاږو این همه درد دلم را با چه حالتی به تو بگویم ، ابزار بینایی ما از بین رفت و روشنایی نماند .
- ۲- باد باران آور شاخه های نارس را شکست و سیلابش گاو شیرده مرا با خود برد .
- ۳- ای کلاږو ، شالیکاری بسیار سخت است تصور نکنید که کشاورزان دلی آرام و خاطری آسوده دارند .
- ۴- مزد ، کارگران مزد بگیر ، خوشحالشان نمی کند ، آن همه کار کردن ها و حمالی زیاد ، با مزدشان خربزه هم نمی توان خرید .

Jam binō hamō pōrjā'io mahli	جمع بینه همه پر جانی و محلی
Šinō mōqri kōlā takkiye pali	شینه مقریکلا تکیه پلی
Gadō takkiyō , har sāle 'āšur ā	گد تکیه ، هر سال عاشورا
Dassō 'amu az kar kōnār tā burā	دسه امواز کرکنار تابورا
Gadō takkiyō qadim bi'ō maktōb	گد تکیه قدیم بینه مکتب
Vačun rō yād dānō katāb -o- adōb	وچون ریاد دانه کتاب و ادب
Dars xunnōssō hamō binō mōllā	درس ، خونسنه همه بینه مالا
šōš rō gitōnō binō gade har jā	شش ریگتنه بینه گد هر جا

- ۱- دسته پر بجایی و دسته محل ما همه با هم یک هیئت بزرگی را تشکیل می دادیم به شکل زنجیر زنی و سینه زنی تا تکیه بزرگ مقریکلا می رفتیم .
- ۲- هر سال روز عاشورا روستاهای اطراف دور و نزدیک به شکل دسته جات سینه زنی و زنجیر زنی به تکیه بزرگ مقریکلا می آیند .
- ۳- تکیه بزرگ مقریکلا چندین سال پیش مدرسه و مکتب خانه بود که بچه ها را از جهت علمی و تربیتی ، آموزش می دادند .
- ۴- بچه ها درس می خواندند با سواد می شدند ، اگر کلاس ششم را می خواندند و مدرکش را می گرفتند ، به عنوان بزرگ روستا یا منطقه مطرح بودند .

Esā lalō gōnō lalōvā na'umō اسألله گنه لیلوا نومه
'amiri -o- tālōbāye dā na'umō امیری و طالبای دا نومه

Katuli -o- šō najmāye da na'umō کتولی و شه نجمای دا نومه
čappunō dardō dōl rō dvā na'umō چپون درد دل ر دو نومه

Lalō jā rō dōlōtaš batō aluk لاله جار دله تش یته آلوک
Nāhaf banō lalō 'ōssānā laluk ناهف بن لاله اسانا لالوک

"sōylāb" bōmu 'upōri rō bavōrdō «سیلاب» بمو اوپری ر بورد
kōlōnō jā "xākōstar" čōk damōrdō کلن جا «خاکستر»، چک دمرد

۱- اکنون «نی» می گوید من «نی لبک» نخواهم شد و فدای امیری و طالبای نمی شوم .
۲- فدای «کتولی» و «نجما» نمی گردم ، دیگر نوای من درمان درد دل چوپانان نمی شود .

۳- میان نیزار آتش شعله ور شده است . نه می شود «نی لبک» پیدا کرد نه «نی» تازه رسته . (لغت و واژه های غیر طبری در زبان طبری وارد شد و تمام واژه های اصیل را به آتش کشید).

۴- واژه «سیلاب» آمد واژه «اوپری» را با خود برد . به جای «کلن» واژه «خاکستر» آمد که زغال افروخته شده «چک» خاموش شد .

Sōrxō satsari jā pōr jā'izōnā سرخ ستسری جا پر جای زنا
'uvōr pušōnō yā dāmōn o qōvā اور پوشنه یا دامن و قوا

Pir nanō 'ōsā xānō burō bāzār پیرنه اسا خوانه بسوره بازار
Māntu pušōnō, šōlvārōk yā šōlvār مانتو پوشنه ، شلوارک یا شلوار

Buri bāzār bōtim pus pārō bunō بوری بازار بتیم پوس پاره بونه
Te sāle qam , 'attā ruz čārō bunō ته سال غم ، آتا روز چاره بونه

'uj sabudā , danku 'ārde bōrōnjō اوج ، سبوسا ، دنکو آرد برنج
Čōfā , nimō , kurnōr be jāye kenjō چفا ، نیمه ، کُرَنر به جای کنج

۱- زن پریجایی (گالش یا چوپان) به جای سرتاسری سرخ رنگ آآن اور کت یا کت دامن می پوشند .

۲- مادر بزرگ که عزم رفتن به شهر را دارد مانتو و شلوار کوتاه می پوشد .

۳- اگر می خواهی غم یکساله ات بر طرف شود کافی است که یک روز به شهر بروی و مدلهای جدید و کنار گذاشتن رسوم قدیم را ملاحظه کنی که خنده امانت را می برد.

۴- حالا واژه های سبوس ، آرد برنج ، نیمه و کُرَنر به جای کلمه های «اوج ، دنکو ، چفا و کنج» آمده است .

Hā kōlāru , tōjā gap xalō xārō   ها کلازو ، تِجا گپ خَلِه خارِه
 Te sar dard baytō tō numō bōlārō   تِه سَر دَرَد بَیتِه تِه نَوم بِلاره
 'ay bō numō xōdā mōn kōmmō tōmum   آي به نَوم خِدا مِن کَمِه تِمووم
 Hōčči xārter nadimō juz vōnō num   هِچي خار تِر نَدیمِه جِز ونِه نَوم

۱- ای کلازو، درد دل کردن با تو بسیار مفید است به قربان نام تو که خسته ات کردم .
 ۲- باز با نام خداوند منظومه ام را به پایان می برم چون هیچ نامی بهتر از نام پروردگار یگانه نیست .

Kangōli , zanburā , lal bayyō pašō   کَنگلی ، زنبورا ، لَل بَیسه پشه
 Kelang puštō gōrdōn baqōlō kašō   کَلنگ ، پُشت گردن بقل کشه
 čōnikā , jujō , kōrk , murq , tōlā , xurus   چَنیکا «جوجه» کِرک «مرغ» تِلا «خروس»
 Bāmōši , gurbō , aš , xōrs , šōkamu , tus   بامِشی «گره» اَش «خرس» شِکمو «توس»
 Māzōrunō jōvun nadunnō kačō   مازرون جِوون نَدوونِه کَچه
 Pōrō gōnō pōsōr na'unō vačō   پَرِه گَنه پِسر نَوَنِه وَچه
 zanōyur šinō bā qaškō o kōrān   زَنیور شینِه با قَشکِه^۱ و کِران
 'Bsā , dōvu , pōžu , bōnvō o pōykān   اسادوو ، پِژو بنووه و پیکان

۱- به جای واژه های «کنگلی ، لَل ، کلنگ و کشه» واژه های «زنبور ، پشه ، پشت گردن و بغل آمده است»
 ۲- به جای واژه های چنیکا ، کرک ، تلا ، بامشی و اش و توس کلمه های «جوجه ، مرغ ، خروس ، گره ، خرس و شکمو» آمده است .
 ۳- الآن جوان مازندرانی نمی داند معنی کلمه «کچه» چیست و پدران به جایی اینکه فرزندان را با کلمه «وجه» صدا بزنند می گویند پسر .
 ۴- قبلاً برای آوردن عروس با اسب (قشکه ، کران) می رفتند و الآن با اتومبیلهای دوو ، پژو، بی ام ووه و پیکان می رود .

^۱ - قشکه : اسبی که پیشانی و دست و پای سفید داشته باشد .

Husayn gōnō jān zār zammō šōxōdārō
 xōš hākōn ruhe 'amire pāzōvārō
 'annō zār bazu 'aliye murtōzā rō
 dāb salōvāt muhammōd sallallārō
 š'ōre 'amiri gōmō nume 'ali rō
 Demō salōvāt muhammōde nabi rō
 Daštiye dōle zār rō gōmō xōdā rō
 Tā šād hākōnō xōdā hamō daštirō

« حسین گنه جان زار زمه شه خدار
 خیش هاکن روح امیرِ پازوار
 آنه زار بزو علی مرتضار
 دائه^۱ صلوات محمد صل الله ر
 « شعر امیری گمه نوم علی ر
 دمه^۲ صلوات محمد نبی ر
 دشتی دل زار ر گمه خدار
 تا شاد هاکنه^۳ خدا همه دشتی ر»

۱- حسین، با زار و ناله به خداوندش می گوید که بزرگ امیر پازواری
 شاعر عارف شهرمان را خوش و خرم بدار زیرا ورد زبان و حرف دلش نام
 پیامبر (ص) و علی (ع) بود.

۲- من با شعر به سبک امیری صلوات بر رسول گرامی می فرستم و نام علی
 (ع) ورد زبانم می باشد. و با این اشعار درددل شالیکاران را به پروردگار یکتا
 می گویم.

۱- دائه : می داد ، می فرستاد

۲- دمه : می فرستم

۳- هاکنه: بکند

اشعار دو بیتی در قالب شعر امیری

« علی نور دین افتاب مؤمنین
 بهشت شفیع، سرور مخلصین
 همه دوتنه و عادل زمین
 رسول خاتما، علی ونه نگین»
 «چل چلا بمونشون دینه بهاره
 نم نم وارش، نم دینه سبزه زاره
 خنه سازنه چل چلا چن خاره
 تا چش بزنی، وینی بُورده دواره»

'Ali nure din , öftābe mumōninō
 Bōhōšte šafi , sarvare muxlōsinō
 Hamō dunnōnō ve adōle zminō
 Rasul xātōmā 'ali vōnō nōginō
 čōl cōlā bōmu nōšun denō bōhārō
 Nam name vārōš nam denō sabzōzāō
 Xōnō sāzōnō čōl čōla čannōxārō
 Ta čōš bazōni , vinni burdō dōvārō

۱- علی (ع) نور دین اسلام و خورشید مؤمنان و همچنین شفاعت کننده روز قیامت و سید و آقای دوستان خالص و صمیمی است. همه آگاهند که عادلترین فرد در جهان می باشد. رسول گرامی چون انگشتی است که علی (ع) نگین آن می باشد.
 ۲- آمدن پرستو، نشانه رسیدن بهار است. در بهار باران بهاری سبزه زار را صفا می دهد. زمانی که بهار فرا می رسد با صفاست تا به آن عادت کنی متوجه می شوی که بهار گذشت (گذران عمر و زندگی).

۱- و : او ، وی
 ۲- چل چلا : پرستو

Rasule xōdā jōhune 'āfōtābō
 vōnō mu'jōzō qurān amō kōtābō
 vōnō jānōšin 'ali abutōrābō
 vōnō salōvāt mōsōlmun rō sōvābō
 yōtime vačō hasri 'enō vōnō čōš
 bōnō til bunō az vōnō čōše vārōš
 vōnō zār o nāl har kase gus barōsō
 xōdā dunnō ke , qam , ginā , bunnō nāxeš

« رسول خدا جهون افتاب
 ونه معجزه قرآن امه کتاب
 ونه جانشین علی ابوتراب
 ونه صلوات مسلمان ر ثواب»
 «یتیم وچه حسری انه^۱ ونه چش
 بنه^۲ تیل^۳ بونه از ونه چش وارش
 ونه زار و نال هر کس گوش برسه
 خدا دونه که، غم گینا، بونه ناخیش»

۱- پیامبر اکرم (ص) خورشید جهان و معجزه اش قرآن کتاب آسمانی است، جانشین آن بزرگوار علی (ع) می باشد و بر مسلمان زبینه است که با شنیدن نامش صلوات بفرستد تا پاداش گیرد.
 ۲- اشک چشمان یتیم خاک زمین را به گل تبدیل می کند، اگر آه و زاریش به گوش هر کس برسد، به خدا قسم غمگین و نالان می شود.

۱- انه: می آید
 ۲- بنه: زمین، خاک
 ۳- تیل: گل

mórō qambaytā nadimō šōbōrār rō	« میر غم بیتا ندیمه شیه برار - ر
Xōdā gušhākōn 'in binōvāyezār rō	خدا گوش هاکن این بینوای زار - ر
ayōr bōškōnōme dannunā kōtār rō	اگر بشکین مه دتونا کتار ^۱ - ر
Traknakōmmō šōbōrārā jānōmār rō	ترک نکمه شیه برار جان مار - ر
Adōmkeminōyōkzar vōnō kafōnō	« آدم که مینه یک زر ونه کفنه
nadummō čōssō šōkaš dōnyārō vannō	ندومه چسه شیه کش دنیار ونه
Dunnō 'adōmike 'āxōrōšbōxā kō	دونه آدمی که آخرش به خاک
Xāke sardarō annōrasōnō tannō	خاک سردر انه رسینه تنه»

- ۱- با ندیدن برادرم غمگینم ، پروردگارا ناله این بی نوارا گوش کن اگر فک و دندانم را خرد کنند دست از برادر و مادرم بر نمی دارم .
- ۲- انسانی که می داند زمان مردن مردم یک زر کفن بیشتر با خود نمی برد چرا در این دنیا حرص و طمع دارد.

Xōdāhā kōnō sard o sōrmādanibu	«خدا هاکنه سرد و سرما ^۱ دنیو
Zaminō kōnār bačā pōlā danibu	زمین کنار بچا ^۲ پلا ^۳ دنیو
mahlōye dōlō marde riyā danibu	محلّه دلّه مرد ریّا دنیو
hamōsālem o kāre Xōtā danibu	همه سالم و کار خطنا دنیو»
Bissō šōšōm a'ide māčō xārō	«بیس شیشم عیدما چنه خار
hōdār kōnnōnō mard o zan šexmusārō	هدار کننه مرد و زن شیخ موسار
Ziyārōt hassā , kōšti vōne qōrārō	زیارت هسا، کشتی ونه قرار
Lučuye vōšun , tōškā , patu , šōlvārō	لوچوی وشون، تشکا ^۴ ، پتو، شلوار»

- ۱- خداوند یار شود که سرمای سخت فرانسد و کشاورز وضع زندگیش خوب شود تا دیگر برنج سرد در کنار شالیزارش نخورد. و میان مردم محل مرد ریاکاری پیدا نگردهد ، همگی سالم و پاک و بی عیب باشند.
- ۲- چه زیباست روز بیست و ششم عیدما، که مردم با اشتیاق زیارت و تفریح به سمت آقا شیخ موسی حرکت می کنند. رسم بر آن است که کشتی بر پا می شود و کاپ پهلوانان، گاوانر ، پتو و پارچه شلواری .... می باشد.

۱- دنیو: نباشد، مباد
 ۲- بچا: خنک، سرد
 ۳- پلا: برنج
 ۴- تشک : گاونر

«نماشتر سر خسه افتاب خسینه
 افتاب زبون کوه سر-ر- لینه
 غریب جوئن مار دل پیسینه
 چل^۱ دسا، چش او، مار پمه رسینه»
 «چن غم داینه اون دشتی که تنار
 چائی نخینه ندونه که نهار
 لینگ رتیل گینه اون گدردل چه زار
 سال دوازه ماه، تن خسه، دل نخار»

۱- هنگام غروب خورشید خسته پشت کوهستان به خواب می رود. مادری که جوانش در غربت به سر می برد در حالیکه مشغول نخ رسیدن می باشد اشک از چشمانش جاری می شود.
 ۲- آن شالیکار تنها چقدر غمگین است، به خاطر تنها بودن وقت چاشت و نهارش را نمی داند، زمانیکه گل شالیزار پوست پای شالیکار را زرد می کند و باعث رنج او می شود دل باید برایش بنالد، چون هیچوقت تن سالم دل خوشی ندارند.

^۱ - چل: چرخ نخ رسی دستی

«بروشته شلاب ممرز چل و چور
 اسبه چش ورگ^۱ بزو مینه منگور
 اویا هدامه شلاب بن بیور
 جانور بزو بورد چش سور»
 «رجا ویشار امه پر شیه سر کار
 اته کار کرده ستاره بیه دیار
 سیره امونه، کار جا ناشته نالیش
 خسه تن دور و چون ر ناشته نخار»

۱- باران شدید شاخ و برگ درخت ممرز را شلاق می زند. در این هوای سهمگین گرگ بی شرم گاو مرا درید، با دیدن این صحنه با فریاد پدرم را خیر کردم که گرگ، بینایی دیدگانم را ربود.
 ۲- هنوز ستاره صبحگاهی سوسو می زد که پدرم سر کار می رفت تا غروب که اولین ستاره نمایان می شد در تلاش بود. زمانی که به خانه می رسید از کارش گله مند نبود، در حالیکه تن خسته داشت (فدای تن خسته اش) بچه هایش را ناراحت نمی کرد.

^۱ - اسبه چش ورگ: گرگ بی شرم

Gōrd6š kōnn6 sāl, zamun ras6n6 b6hār

Sabze bāk6l6 r6 k6mmi d6l6 timjār

Sabz6bāk6l6, te sabze bark6te dur

Tim r6 q6d, deni, tim gad bun6qadde dār

Muhamm6d g6t6 'ali m6n6 b6rār6

'ali danibu me d6l xale t6nār6

Čanne dusdāšt6 'aliye d6 rikār6

'un d6nargese fāt6m6ye zahrā r6

«گردش کینه سال، زمون رسنه بهار

سبز باکله^۱ ر کیمی دل تیمجار

سبز باکله ته سبز برکت دور

تیم ر قده^۲ دنی، تیم گد بونه قده دار»

«محمد (ص) گینه علی (ع) منه برار

علی دنیومه دل خله تنار

چن دوس داشته علی د- ریکار

اون د- د- نرگس فاطمه زهرا ر»

۱- سال در گردش و فصل بهار می رسد، باقلای سبز را به عنوان کود در خزانة برنج قرار می دهیم باقلای سبز فدای خیر و برکت سبزت که جوانه برنج را نیرو می دهی و سرسبز می کنی.

۲- حضرت محمد (ص) علی (ع) را برادرش می دانست و زندگی بدون علی را تنهایی می شمرد، فرزندان علی (ع) و حضرت فاطمه (س) را بسیار دوست می داشت.

۱- باکله : باقلا

۲- قد : قدرت

Bftāb , te bazudašti šun6 sare kār

Māldār rās bun6 š6māl r6 kann6timār

Čappun , jul6 r6 das gin6 šun6 t6lār

Dašti o čappun ham6š X6dār6 yāddār

X6dā hāk6n6 vār6š baz6n6 ku r6

Kami navin6 dašti zamine 'u r6

X6ški hāk6n6 vāšā n6 šāsuz6n6

'ād6m Biq6zā bunā v6šnā mangu r6

«افتاب ته بزودشتی شونه سر کار

مالدار راس بونه شه مال ر کینه تیمار

چچون، جوله ر دس گینه شونه تیلار

دشتی ر چچون همیش خدار یاددار»

«خداها کینه وارش بزینه کو- ر

کمی نوینه دشتی زمین او- ر

خشکیها کینه و اشانشا سوزینه

آدم بی غذا بونا وشنا^۱ منگو- ر»

۱- با درخشش اولین نور آفتاب شالیکار به شالیزار می رود و دامدار بیدار می شود به چهارپایانش می رسد چوپان ظرف مسی مخصوص شیر دوشیدن را به دست می گیرد و به محل زندگی حیوانات می رود. در دشتی و چوپان در کارهایتان توکل به خدا را فراموش نکنید. خدا یاری کند که کوهستان را باران ببارد، تاکشاورز، شالیزارش را بی آب نبیند، اگر خشک سالی شود مردم و چهارپایان بی غذا می شوند.

۱- وشنا : گرسنه

K6dum gul6 jān ve ramze šuhadā'a
 K6dum num6 jān , quvv6te bin6vā'6
 'un gəl lālu'6 ve ramze šuhadā'6
 'un num aliye hardardire d6vā'6
 K6dum šaxs6jān , hasri v6ne q6zā'6
 K6dum šaxs6 jān , h6lā ve č6šb6rā'6
 'un šaxsyatim6 hasri v6ne q6zā'6
 Māre mafqude , hamiš6 bin6vā'6

« کِدوم گُلِ جانِ وِ رمزِ شَهادِئه
 کِدوم نومِ جانِ ، قوتِ بینوائه
 اُون گُلِ لالوئه وِ رمزِ شَهادِئه
 اُون نومِ علیّه هر دردی رِ دوائه »
 « کدوم شخصِ جانِ ، حسری وِ نه غذائه
 کدوم شخصِ جانِ ، هِلا^۱ وِ چشِ به رائه
 اون شخصِ یتیمِ حسری وِ نه غذائه
 مارِ مفقودِ همیشه بیِ نوائه »

۱- کدام گل سمبل خون شهید است ، و کدام گل نام جان بخش بینوایان است. آن گل که سمبل خون شهید است لاله می باشد آن نام علی (ع) است که درد بینوایان را دوا می باشد.

۲- چه کسی است که اشک جای غذایش می باشد و چه کسی است همیشه چشمان منتظر دارد آن که اشک غذایش می باشد یتیم است و آن که همیشه چشم به انتظار نشسته مادر مفقود الاثر می باشد.

B'adaz muhamm6d 'ali v6n6 vasiy6
 'unruze qadir bat6 'ali , valiye
 'umm6t jam baynā, rasul b'ut6 b6dunin
 Badazm6n š6m6 , yār o vali 'aliye
 Husayn g6n6jān dašte s6fār6 xām6
 Binje k6nārē 'uz6re vār6 xām6
 Ham6daštiye d6le d6'ā r6 xām6
 V6 šune tane darde d6vā r6 xām6

« بعد از محمد (ص) ، علی (ع) وِ نه وصیه
 اون روزِ غدیرِ بئوته علی ، ولیّه
 اُمتِ جمِ بینا ، رسولِ بئوته بدو نین
 بعد از منِ شیمه یار و ولی علیّه^۱
 « حسین گنه جان دشتِ صفارِ خوامه
 بینجِ کنارِ اُزروارِ خوامه.
 همه دشتی دلِ دعا رِ خامه
 وِ شونِ تنِ دردِ دوا رِ خوامه »

۱- علی (ع) وصی و جانشین رسول اکرم (ص) می باشد چون رسول گرامی در روز غدیر خم امت خود را جمع کرد و ابلاغ کرد که هر کس من ولی و مولای او هستم بعد از من ، علی (ع) ولی مولای اوست.

۲- حسین می گوید، شادی شالیزار و باد شبانگاهی که از کوهستان می وزد در کنار شالی و دعای صمیمی شالیکاران و داروی درد شالیکاران را می خواهم.

۱- « من کنت مولاه فهذا علی مولاه »

۲- بینج کنار: کنار شالی

«نماشون سر، آتا دريو ستاره
نقره پولک، اسمون قواره
ونه دوش سر، روزداینه زرد پاره
شو که برسه ماه درانه دواره»
«بهار که بمونوج^۱ زنه باخت دار
ندومه چسه^۲ پاک نئونه دل بد کار
تمومی گینه زمسون سردسار
آدم بدکار دل که بونه ویشار»

Nōmāšunō sar , 'attād bryu sōtārō
Nōqrb pulōkō , 'āsōmune qōvārō
Vōnōduše sar , ruzd'āynōzarde pārō
Šuke barōse māh dar'enō dōvārō
Bōhārkebōmu nuj zannō bāxōte dār
Nadummō čessō pāk na'unō dōle bad kār
Tōmumi ginō zōmōssune sardō sār
'ad ōme badkāre dōl kebunō višār

۱- غروب که می شود ستاره های بی شمار چون دکه های سیمین، بر،
کت آسمانی می درخشند و روز هنگام خورشید چون پارچه ای زرد و زیبا بر
کتف آسمان خودنمایی می کند و باز هنگام شب ماه زیبا نور افشانی می کند.
۲- زمانی که بهار فرا می رسد درختان جوانه می زنند اما نمی دانم چرا دل
بدکاران پاک نمی شود، زمستان با فرا رسیدن بهار سرمای سوزانش از بین
می رود. آخر دل بدکاران کی بیدار خواهد شد؟

^۱ - نوج : جوانه
^۲ - چسه : چه رسه ، برای چه

«تسکا در بمو دشتی دشت کنار
چائی بخیره وینه ساینه هدار
اذان چمر دشتی ر کینه خبر
ساینه دار بن جای نماز انهار»
«دشتی گیر، قد کما کار سنگین
سخت کار بن برمه وینه تسکین
لاغر تن دشتی غیرت دور
همه سال و ماه تن مریضا غمگین»

Tōskā darbōmu daštiye dašte kōnār
Čā'I baxōre vōnō sāynōye hōdār
'azāne čōmōr , dašti rō kōnnō xabōr
Sāynōdāre bōn jāye nōmāz ānōhār
Daštiye gōre , qōd kamā kār sanginō
Saxte kāre bōn bōrmō vōnetaskinō
Lāqōre tane daštiye qōyrōte dur
Hamō sāl o māh tanmarizā qamginō

۱- درخت خودروی تو سکا کنار شالیزار قد برافراشت تا کشاورز زیر
سایانش جای بنوشد. صدای اذان کشاورز را خبردار می سازد که هنگام
ظهر است، تا در سایبان توسکا، نهار بخورد و نماز بخواند.
۲- به فدای کشاورزان که با نیروی کم، کار سنگینی را انجام می دهند. در
زیر کار سخت گریه او را تسکین می دهد، قربان تن نحیف کشاورز، که
همیشه خسته و رنجور می باشد.

^۱ - تسکا: توسکا

« حسین گنه جان قدر هم ر بدونین
 باهم شاد باشین، دیر غم ر بدونین
 بمررد روز برمه زاری چه چاره
 زنه هسنی، چش نم ر بدونین»
 « علی گیمه جان خله چیزها بدیه
 رسول خدا ر با خدا بدیه
 تیر ر بیتنه سر سجده ونه لینگ
 انگشتر هدا، وقتی گدا بدیه»

husayn gōnō jān qadreham rō badunin
 Bāham šād bāšin, dire qam rō badunin
 Bamōrdō ruze bōrmōzārī čōfayrō
 Zōnō hassōni, čōšenamrō badunin
 'a ligōmōjān xale čizhā badi'rō
 Rasule xōdārō bā xōdābadi'rō
 Tir rō baytōnō sare sajdōvōnōling
 Anguštōr hōdā, vaqti gōdā badi'rō

۱- حسین می گوید: به همدیگر احترام بگذارید و باهم غم و شادی کنید.
 زیرا بعد از مرگ هر چه زاری کنید هیچ فایده ای ندارد. بهتر آن است که
 در این دنیا، اشک همدیگر را بفهمید و چاره ای بیندیشید.
 ۲- علی (ع) در زندگیش با خیلی چیزها مواجه شد زمانی که پیامبر (ص) به
 عرش رفته بود. روایت است که علی (ع) آنجا حضور داشته است. تیر را
 در سجده از پایش در آوردند هیچ احساسی نکرد اما همین امام راستین در
 نماز بود که انگشتر خویش را به آن فقیر هدیه کرد.

« نماشتر بونه افتاب خوی وقت
 آدم غریب نماشتر یا چه سخت
 مال و سرمایه همه دنیا ر بیر
 گمون نکنین خاطر جما دل تخت»
 « کم پرتلی فک کئی تلی دار
 به کار نشونه بدون امه کنار^۱
 خار خار^۲ بوینی کم سر غدار
 فهمنی خدا روزی هدا امار»

Nōmāštar bunō 'ōftābe xuye vaqtō
 'ād ōm, qaribō, nōmāš taryā čō saxtō
 Māl o sarmāye hamō dōnyā rōbayre
 gōmun nakōnin xātr jamādōl taxtō
 Lame pōrtali fakōnni tali dārō
 Bōkār našunō, bōdun'amekōnārō
 Xārxār bavini lame sare qōzārō
 Fahmōni xōdā ruzi hōdā amārō

۱- غروب، وقت خوابیدن آفتاب است. هنگام غروب برای فردی که در
 غربت به سر می برد بسیار سخت است. اگر ثروت دنیا را هم داشته
 باشد تصور نکنید که خاطرش جمع و دلش آرام است.
 ۲- بوته های خاردار، تصور می شود فقط خاردار و بی فایده است. اما می
 تواند حصار مزارع باشد و اگر خوب نگاه کنیم میوه اش «تمشک» می باشد
 که خداوند هیچ چیز را بیهوده نیافریده است.

۱ - کنار: حصار

۲ - خار خار: خوب خوب

دشتی ته تن پاره پیرن چه خار
 افتاب سوزنه دیار^۱ تن جار
 نوازش دنی دشت دله نشار
 خداته یار، علی ته پشتکار
 «فقیر بمیر کسی خسر^۲ نداینه
 عروسی داره سازا چمر نداینه
 فقیر برار اتی برار سیره^۳
 هف پشت غر^۴ جای گنر نداینه

Daštitetane pārō pīran čō xārō
 'aftāb suzōnō . diyāre tane jārō
 Nōvāzōš dōni dašte dōlō nōšārō
 Xōdāte yārō , 'ali te pōšte kārō
 Faqir bamire kasi xabōr nōdāynō
 'arussi dārō sāzā čōmōr nōdāynō
 Fqire bōrar atti bōrāre sōre
 Haf pōšte qerō jāye gōzōr nōdaynō

۱- ای شالیکار، چه زیباست پیراهن پاره شده ات آنجا که افتاب سوزان تن بی پوشش تو را می سوزاند. وقتی که در شالیزار دست نوازش بر سر نشاء می کشی، بدان که خداوند یار تو و علی (ع) پشتیبان توست.
 ۲- کسی از عروسی و مرگ فقیر خبر ندارد، اگر برادری فقیر شود در خانه برادر دیگرش چون هفت پشت غریبه جای آمد و رفت را ندارد.

۱- دیار: پیدا، مشخص
 ۲- خسر: خور، خیر
 ۳- سیره: سر، خانه
 ۴- غر: غیر، غریبه

«ایمه مازرون پر از گل و گیاه
 میون ایرون، مازون سون ماه
 اگر اصفهون نصف جهون بواشه
 درس جهون مازرون پناه
 «زنگ چار بیدار گنه فصل بهار
 فکر جان باشین گنر روزگار
 فردا پییز چن دنیا عزیز
 هر کی این خوانه، اونسر دنیا تنار»

me māzōrun pōr 'az gōl o giyāhō
 liyune 'īrun , māzōrun sunemāhō
 gōr 'asfōhun , nōsfejōhun bavāšō
 dōrōsse jahun māzōrone pōnāhō
 'ange čārbidār gōnō fasle bōhārō
 'ekr jān bāšin gōzōre ruzōgārō
 fōrdā pa'ze čanne dōnyā 'azize
 Harki 'in xānō , 'unsar dōnyā tōnārō

۱- مازندران ما پر از گل‌های زیبا و گیاهان متنوع می باشد و در ایران، مازندران چون ماهتابی درخشنده است. اگر اصفهان را نصف جهان نامیدند بدانید که کل جهان در پناه مازندران است.
 ۲- صدای زنگ چهارپایان چاروادری خبر می دهد که بهار فرا رسیده است و نشان می داد که روزگار می گذرد، زیرا هر روز دنیا برای فرد عزیز می باشد اما امروز بهار است و فردا پاییز فرا می رسد. انسان باید بداند اگر فقط به فکر این دنیا باشد در آن دنیا تنها و بی توشه خواهد بود.

« حسین گنه جان دنیا گدا دنیو^۱
 آه و ناله و داد و نوا دنیو
 یتیمون چش حسری پیدا نیو
 روشنی پشت تاریک ما دنیو»
 « شلاق وارش زنه کوه سرونه
 عروس میچکا، فک داسر، سرونه
 مقوم ایاینه دشتی دل درد
 خدا جا خوانه پیر نکه جوونه »

Husayn gōnōjān dōnyā gōdā danibu
 'āh o nālō o dād o nōvā danibu
 Yatimune čōšhasripidā na'ibu
 Rušōni pašte tārike mādanibu
 Šōllā qe vāōš zannō kuhe sarunnō
 'ārusemičkā , fekdāre sar , sōrunnō
 Mōqum 'iyāynō daštiye dōle dardō
 Xōdā jā xanō pir nakōnō jōvunnō

۱- حسین می گوید: خدا یاری کند که درد دنیا هیچ گدایی وجود نداشته باشد. بر اثر آن آه و ناله و فغان نباشد. و اشک بر چشمان یتیمان جاری نگردد. صفا و روشنایی پشت تاریکی پنهان نشود.
 ۲- باران چون شلاقی بر پیکر کوه فرود می آید، گنجشک زیبای رنگی (عروس میچکا) روی درخت بید می خواند و درد دل کشاورزان را می گوید و از خداوند می خواهد جوانان را پیر نکند تا همیشه زنده و برنا باشند.

^۱ - دنیو: مبادا، نباشد

واژه ها:

امیرپازواری: شاعر عارف مازندرانی، که در روستای پازوار امیرکلای بابل متولد شد با اشعار دو بیتی محلی مازندرانی خویش تحول عارفانه ای در ادبیات شعری مازندران به وجود آورد که موضوع اشعارش عشق و صفای مردم پرکار، مدح و ثنای رسول اکرم (ص) و ائمه اطهار به خصوص امام علی (ع) می باشد.

ازال bōzzāl: خیش، برای شخم زدن که در قدیم نوع چوبی آن استفاده می شد و آن قسمتی که گل را زیر و رو می کرد از جنس چوب بود که یک غلاف فلزی روی آن را می پوشاند تا مقاوم تر و برتر باشد.

اندلیک andōlōk: میوه یک درخت وحشی جنگلی است که شبیه ازگیل و از آن مقداری کوچکتر و با مزه ای متفاوت می باشد.

اوزروا 'uzervā: بادی است گاه ملایم و گاه شدید که بیشتر هنگام غروب یا شب از طرف جنوب (کوهستان) به شمال (دریا) می وزد. که شالیکاران قدیم برای پاک کردن خرمن شالی منتظر این باد بودند تا با استفاده از پارو، شالی را به هوا پرتاب کنند تا شالی سنگین و سبک یا آشغال و پوسته های بی دانه از هم جدا شوند.

اوسار 'usār: افسار، دهنه، مهار، لگام، لجام

او کرک: پرنده ایست لجن خور که رنگ پرهایش قهوه ای اندازه پرنده توکا که بیشتر در زمینهای شالیزار و لجن زندگی می کند و نام دیگر آن به واسطه کر بودن آن پرنده قول کرک نیز می باشد. قول: کر

اول کيله avvōlkilō: کيله اول برای کيل کردن شالی، رسمهای متفاوتی بود، رسمی که در این منطقه داشتند شالیکارانیکه باهم یک شالیزار را اداره می کردند بعد از خرمن زدن شالی، خرمن شالی را باید بین هم تقسیم می کردند که یک نفر مقسم می شد و با استفاده از کيله (کيل چوبی) شالی را با شمارش زیبایی تقسیم می کرد. یک کيل را کنار می گذاشت و می گفت مال خدا، که این کيل تعلق می گرفت به فقرایی که سر خرمن حضور می یافتند. کيل دیگر که باید در کیسه ریخته شود کيل اول حساب می شد. و می گفت نام خدا. کيل دوم را می گفت: برکت دهنه خدا به ترتیب: کيل سوم، نام محمد (ص). کيل چهارم: صلوات بر محمد (ص) ادامه می داد: پنج پنج، شش شش. هفت هفت، هشت هشت، کيل نهم را می گفت مشت مشت کيل دهم: خدا هده برکت.

اولی uli: در رودخانه ها، جایی که عمق آب زیاد باشد و آب آن راکد و بی حرکت باشد گفته می شود که جای شنای مردم می باشد.

اويا uyyā: صدای بلندی است نامش را از این صدا انتخاب کردند این صدا را بیشتر چوپانان و گالشها در جنگل برای خبردار کردن یکدیگر سر می دادند تا آگاه شوند فردی یا افرادی آن اطراف هستند یا نه.

ایاخزرا ayyāxbrzā: پرنده ای است شبیه به پرنده ایبا. از آن کوچکتر و نوکش هم کوچکتر می باشد این پرنده بیشتر در شالیزارها به سر می برد و به خاطر شباهت زیاد به ایبا، ایاخزرا به آن می گویند یعنی خواهرزاده ایبا.

بشت زیك bštezik: سوهان عسلی که برای ساختن آن از مخلوط شکر، ترشی، گردو و کنجد یا عسل استفاده می کردند به جای قند از آن بهره می جستند و بیشتر در شب نشینها جهت مشغول شدن و سرگرمی مصرف می شد.

بقلوم bōqlum: ترکه ای است که اغلب از درخت انار وحشی گرفته می شد اندازه اش حدود نیم متر به شکل کمانی درست می شد و دو سر آن را در گل فرو می کردند که یکی از اجزای مهم تله به حساب می آمد.

برای اینکه پرنده گانی که در سحرگاه به دام می افتادند صدای بال زدنشان رویاه و موش خرمایی را آگاه نکند تله را بقلوم بنی می ساختند یعنی نخ تاب داده که سر آن را موی بافته شده دم اسب نصب می کردند (تله تا) را از زیر بقلوم رد می کردند و در جایی که (تله خنه) می گفتند پهن می کردند تا مسیر عبور پرنده که آنجا بود زمانیکه پرنده در دام اسیر می شد به علت جثه بزرگ پرنده از زیر بقلوم نمی توانست عبور کند و قادر به بال زدن نبود.

بی سر دشت bisardašt: شالیزار وسیعی حدود ۶۰ هکتار که در قسمت جنوب روستای لمسو کلا غربی قرار دارد و در اینجا کلمه بی سر دشت مجازاً علاقه جزء به کل به شمار می رود که منظور کل شالیزارهای منطقه می باشد.

بینج پشاجیمه binjβōnβ šājōmβ: زمانی که نشاکاری شالیکاران تمام می شد رسم بر آن بود که فردای آن روز پیراهن سفید بر تن می کردند، تا نشان دهند نشا کاریشان پایان یافته با سرافرازی و نشاط تو محل قدم می زدند.

پور بن اولی pure bene'uli: در قسمت جنوب غربی روستای لمسو کلا یک منطقه مرتفعی به نام «قلعه کتی» قرار دارد که پایین این منطقه رودخانه کلاهرود در جریان است که در این قسمت رودخانه جای پرعمقی (اولی) وجود دارد که به «پور بن اولی» مشهور است. جای شنای مردم منطقه می باشد.

تلار tōlār: جایی است برای زندگی گالش ها که در بعضی تلارها شبها گاوها را در آن جای می دادند و یک قسمت آن را تخت می زدند که گالش در آنجا برای محافظت گاوها شب را به سر می برد. برای ساختن این محل فقط از الوار و چوب استفاده می کردند و پشت بام آن را با تخته هایی که خود گالشها می ساختند به شکل سفال بندی درست می کردند تا از نفوذ باران جلوگیری کنند.

تله مار talōmār: شاخه محکم و انعطاف پذیری که معمولاً از درخت انار وحشی گرفته می شد تهیه می گردید که قسمت پایه آن که کلفت تر بود را به شکل خمیده در گل فرو می کردند و «تله تا» را بر سر دیگرش محکم می بستند.

تیرشیش tīršiš: تیر، درخت توت می باشد و شیش، ترکه. درخت توت در زمان «خرمن کوبیدن» جینگا زن برای اینکه کنترل اسبها را داشته باشد. و اسبان متوقف نشوند این ترکه را روی سرش می گرداند.

تیل بخرد لینگ tilbaxōrdōling

تیل، گال، بخرد، خورده، لینگ، پا

شالیکاران از بس که در شالیزار پایشان با گل تماس دارد پوست پایشان زرد می شود و باعث خارش شدید پایشان می گردد که بعضی برای درمانش پایشان را حنا می بندند.

تیمجار timjār: خزانه بذر. که اینجا خزانه بذر شالی می باشد.

در قدیم خزانه ها، آزاد و سرباز بودند که مشهور بودند به «هوایی تیمجار» ولی این سالها به خاطر یخ نژدن و سردی نگرفتن بذر در خزانه پوشش پلاستیکی روی آن قرار می دهند که به تیمجار مشمایی مشهور می باشد.

جانور jānōvar: حیوان درنده، در اینجا منظور از جانور گرگ می باشد.

جت jēt: وسیله چوبی است که به خیش نصب می شود و به شکل حمایل برگردن ورزا قرار می گرفت تا ورزا با استفاده از جت بتواند خیش را همراه خودش بکشد و زمین را شخم بزند.

جوجاق jujāq: پرنده ای است بزرگتر از پرنده توکا که رنگ پرهایش آبی و سیاه می باشد و صدای آن مانند صدای غاز است.

جینگامال jingāmāl: محلی است برای خرمن کوبیدن شالی

چاکسَر čāksar: منطقه ای که کنار رودخانه یا در حاشیه رودخانه و جای باصفا و تفریحگاه می باشد.

چالخس čālxōs : چال: چاله ، فرو رفتگی زمین ، خس ، خواب رونده . پرنده ای است که مشهور به «چال خسبک» می باشد . بیشتر در شالیزارهای درو شده از شالی به سر می برند.

چش روشنی čōšrušeni : شیرینی ، هدیه . در قدیم اولین بار شالی که به خانه می رسید صاحب خانه به آورنده آن بار در سفره ای انار یا انگور یا انجیر یا میوه جات دیگر به عنوان چش روشنی می داد.

چوروچکا č'ur o čōkākā : چور، علف هرز به نام «سرف» می باشد و دیگر علفهای هرز که همراه آن رشد می کردند چکا گفته می شد. شاید به اسم اتباع همراهش می آمد.

داز dāz : ابزاری است فلزی با دسته حدوداً یک متر از جنس چوب از خانواده تبر ، که کار بریدن بوته های خار دار و شاخه های درختان را انجام می دهد. دمِرس dōmres : دنباله ریسیده شده قسمت دنباله «تله تا» که با نخ های متفاوت از جمله نخ کتف ساخته می شد.

رُجا rujā : ستاره صبحگاهی که بسیار درخشان می باشد.

رِمِ rōm : جایی در جنگل که درختان انبوه و بوته های خاردار زیاد باشد که نفوذ آن به آسانی ممکن نگردد نام دیگرش خرابه می باشد.

زِغالی zōqāli : پرنده کوچکی است که شبیه به گنجشک اما دارای پره های تیره تر که جای زندگیش بیشتر در بوته های خاردار تمشکی می باشد.

ساعت اشانه saŋt'e šānō : تقویم نگاه می کردند

سبزِ چنگل sabze čangōl : چنگل ، چغندر در زبان محلی برای اغراق در سبز بودن، مثل سبز چنگل را ادا می کنند یعنی بسیار سبز کنایه از سرسبزی زیاد.

سنگِ تک sangetōk : نوک سنگی ، پرنده ای است دارای منقارهای کوتاه و قطور و سفت از پرنده سار کوچکتر و بیشتر در زمستان دیده می شود و غذای اصلیش در جنگل ولیک می باشد که با منقار قویش هسته آن را می شکند و می خورد و غذای دیگرش می تواند میوه درخت داغ داغان باشد چون میوه آن بسیار به ولیک شباهت دارد.

شب چَرِه šabčarō : در شب نشینی قدیم خوردنیهایی که برای سرگرمی بر سر سفره تدارک می دیدند از جمله : بشت زیک ، بادونه – کئی دله – کئی کشی – شیر بلدی گنم و ... را شب چره می گفتند.

شِتر سنگ šōtōrsang :

در دوپست متری شرقی روستای سرپورا منطقه ای در حاشیه رودخانه کلاهرود وجود دارد که وجه تسمیه آن به خاطر وجود داشتن دو تا سنگ عظیم الجثه که شاید ارتفاع آنها به ده متر می رسید می باشد که بعد از گذشت زمان با سیلابی که در این رودخانه جاری می شد گل و لای آن سنگها را در کام خود گرفتند و اکنون جز مقدار اندکی از آن دیده نمی شود.

اینجا به خاطر داشتن آب پرعمق ، ماهی فراوانی دارد و جای شنای مردم است.

شِشمیل : پرنده ای است بزرگتر از «توکا» رنگ بال و پرش قهوه ای روشن مثل رنگ پرنده ایبا می باشد.

صؤال بیزی su'ālbizi :

صئوال ، پیشانی ، صئوال بیزی کنایه از اخم کردن نگران شدن عصبانی شدن.
گر kar : خرم شالی که به دو نوع صورت می گرفت. یکی «بنه کر» که روی زمین شالی را خرم می کردند.

دوم دار کر: شالی را به شکل مخروطی روی داربست چوبی کپه می کردند.
کیرفا kōrfā : وسیله ای است برای صید ماهی که اجزای سازنده آن چوبی تقریباً به اندازه ۱/۵ متر که به شکل نیمدایره می سازند و تور پاره شده ماهیگیری را دور تا دور چوب می بندند.

کل kal : حمامی که درش بسته شود و مردم برای استحمام به آنجا نروند می گویند حمام کل شده است.

کل kel : شخم زدن ، یک شالیکار برای آماده کردن زمین باید سه بار زمین را شخم بزند . یک کل که همان ورز است دکل یعنی شخم دوم سه کل یعنی شخم سوم که زمین آماده می شود برای لوش زدن که این وسیله سبب تسطیح شالیزار می شود .

کلاچ بنه سر kōlājebōnsar : کلاچ - کلاغ - بنه سر ، روی زمین

در روزهای برقی پوشش سفید برف روی زمین را فرا می گیرد اما منطقه های کوچکی که برف آن آب می شود زمین خود را نشان می دهد و چهره سفید و سیاه زمین به شکل رنگ پر کلاغ سفید و سیاه می گردد که به خاطر این منظره با

آن کلاچ بنه سر می گویند. که بیشتر اوقات پرندگان برای پیدا کردن غذایشان آن قسمت که برفش آب شده است می نشینند.

کلک رکینه kalōk rō kanninō :

کنایه است از به پایان بردن ، تمام کردن ، راه را باز کردن.

کله ونگ kallō vang :

کله - سر ، ونگ - صدا زدن

در عروسیها قدیم و به ندرت در عروسیهای امروزی نشان هلهله و شادمانی بود و خبر رسانی و اطلاع دادن از این که عروسی بر پاست «کله کی» و بیشتر در مواقع حساس ، مثلاً زمانیکه داماد را به خانه عروس می بردند نرسیده به خانه عروس این صدا را در می دادند تا خانواده عروس مطلع شوند که داماد در حال آمدن است.

کلیه تکیه gadetakkiyō :

تکیه بزرگ و قدیمی است در روستای مقریکلا بزرگ که بنایی است تاریخی و زیبا که در قدیم مکتب خانه بوده است . دانش آموزان تا کلاس ششم قدیم تحصیل می کردند.

این بنا به سرمایه و سرپرستی سرتیب عبدالحسین خان ساخته شده است و در روز عاشورای هر سال دسته های زنجیر زنی و سینه زنی روستاهای اطراف به این تکیه حضور می یابند که با صفای عاشورایش وصف ناپذیر می باشد.

گوپنو gupenu : گو ، گاو (ورزا) کسی که به دنبال ورزا جهت شخم زدن زمین مهارش را به دست می گرفت.

لالوت lālūt: به کل لحاف از جمله زیرانداز، روانداز و دیگر چیزها ... گفته می‌شود.

لاون lāvan: لا، لحاف. ون، بن و بند. لحاف بند، قبلاً لحاف را در لاون قرار می‌دادند و در گوشه ای از اتاق روی هم می‌گذاشتند. لاون دو نوع است. قبلاً با نخ می‌ساختند به نام چادرشب و اکنون کیسه های نایلونی را برش می‌دهند و چندتا را باهم می‌دوزند برای حمل و نقل شالی درو شده و خشک شده به جایی که می‌خواهند کپه شالی یا «کر» درست می‌کنند.

لمسو کلا بزرگ lamsukulābuzury:

روستایی است در منطقه بندپی غربی شهرستان بابل که در شمالش روستای مقریکلا بزرگ و در شرقش روستای سفید طور و در غربش روستای پایین بورا و در جنوبش شالیزاری سردشت و بعد از آن جنگل زیبای «قله گردن» و در جنوب شرقی آن منطقه جنگلی است که روستای کوچکی به نام «پولادسی» که جزء روستای لمسو کلا محسوب می‌شود قرار دارد.

لوچو luču: کشتی پهلوانی استان مازندران است. لو، به معنی بالا، نوک هر چیز، چو، یعنی چوب به خاطر این لوچو نهادند که جوایز پهلوانان را که بیشتر پارچه های شلوار و پیراهنی بود روی چوب بلندی می‌بستند و آن را کنار میدان کشتی می‌کاشتند. که بعد از اتمام کشتیها جوایز را به پهلوانان تقدیم می‌کردند.

مییک miyōk: می، مو، موی کوچک یکی از اجزای دام سنتی بوده است که کار اولیه را انجام می‌داد، تار مویی بود از دم اسب که به شکل افقی کشیده می‌شد و با برخورد پای پرندگان یا تنه آنها می‌افتاد و سبب می‌شد که دام عمل کند. وگدَرزن valdarzōn: ول: کج - درزن: سوزن

سوزن سرکج: قلاب ماهیگیری

هرمو hōrmu: هر، آن چیزی که یکدفعه حاصل می‌شود زمانیکه کوهستان را باران شدید فرا گیرد سیلاب ناگهانی سرازیر می‌شود که کسی متوجه جزئیانش نمی‌باشد که این نوع سیلاب بسیار خطرناک می‌باشد چون بدون خبر و نشانه جریان می‌یابد.

«پایان»